

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA MUZIKOLOGIE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Recepce hard rocku v Československu v 70. letech na
příkladu Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple
(pohledem obsahové analýzy časopisu *Melodie*)**

Reception of hard rock in Czechoslovakia during the 1970s on examples
of Black Sabbath, Led Zeppelin and Deep Purple (content analysis of
magazine *Melodie*)

Autor: Debora Volkmerová

Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D.

Obor: Uměnovědná studia

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci, s názvem *Recepce hard rocku v Československu v 70. letech na příkladu Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple (pohledem obsahové analýzy časopisu Melodie)*, vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného či stejného titulu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Janu Blümlovi, Ph.D. za jeho rady a trpělivost. Velké díky také patří mým drahým rodičům a kamarádům za psychickou podporu.

ÚVOD	1
1. STAV BĀDÁNĪ	2
2. METODOLOGIE A CĪLE PRĀCE	8
3. DEFINOVÁNĪ HUDEBNĪHO STYLU HARD ROCK	10
4. ĀESKĀ HUDEBNĪ SCĒNA 70. LET	12
5. ĀASOPIS MELODIE	18
6. HISTORIE SKUPIN A JEJICH KVANTITATIVNĪ VĀSKYT V ĀASOPISU MELODIE	20
6.1. BLACK SABBATH	20
6.2. LED ZEPPELIN	21
6.3. DEEP PURPLE	23
6.4. SHRNUTĪ KVANTITATIVNĪHO VĀZKUMU	24
7. RECEPCE HARDROCKOVĀCH SKUPIN V ĀASOPISU MELODIE	26
7.1. BLACK SABBATH, LED ZEPPELIN A DEEP PURPLE V ĀLĀNCĪCH MIMO RUBRIKY ĀASOPISU	26
7.2. BLACK SABBATH, LED ZEPPELIN A DEEP PURPLE V RUBRIKĀCH ĀASOPISU	29
7.2.1. Rubrika Malý oznamovatel	29
7.2.2. Názory tuzemských umělců – rubrika Co rádi poslouchají	29
7.2.3. Kritiky a recenze – rubriky Jak já to slyším a Očima kritiků	31
7.2.4. Zahraniční hitparády – rubrika Přehled světových hitparád	34
8. VĀSKYT KLĪĀOVĀCH SLOV HARDROCKOVĀCH SKUPIN V ĀASOPISU MELODIE V POROVNÁNĪ S JINĀMI INTERPRETY	37
8.1. ZAHRANIĀNĪ INTERPRETY	37
8.2. ĀEŠTĪ ROCKOVĪ INTERPRETY	39
ZĀVĚR	41
ANOTACE	43
RESUMĒ	44
SOUPIS PRAMENŮ A LITERATURY	47
SOUPIS PŘĪLOH	55
PŘĪLOHA Ā. 1	56
PŘĪLOHA Ā. 2	57
PŘĪLOHA Ā. 3	58
PŘĪLOHA Ā. 4	59
PŘĪLOHA Ā. 5	60

Úvod

S nástupem normalizace a během celých 70. let byla rocková i tvrdší hardrocková hudba utlačována, zakazována a její existence se přesunula do undergroundu. Josef Vlček v dokumentárním seriálu České televize Bigbít uvádí, že i přes tyto fakty bigbítová¹ scéna u nás měla velké fanouškovské zázemí. Vlčkův výrok říká: „A samozřejmě jako, tady byla obrovská skupina lidí, který od začátku strašně žrali Black Sabbath. To jako já jsem znal takový ty party těch Black Sabbathistů a Deep Purplistů a těhle těch. Tak toho bylo hrozně moc. Já si myslím, že to bylo asi nejširší.“² Když vezmeme v potaz politickou situaci i Vlčkův výrok, vzniká nám hypotéza. Dostávaly se hardrockové skupiny i přes utlačování a zákazy tehdejšího politického systému do Česka – českých médií? A měly u nás velké fanouškovské zázemí, jak naznačuje Vlčkova teze?

Tato předkládaná diplomová bakalářská práce s názvem *Recepce hard rocku v Československu v 70. letech na příkladu Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple (pohledem obsahové analýzy časopisu Melodie)* se zaměřuje na výzkum a potvrzení či vyvrácení uvedené hypotézy.

Práce se zaměřuje na recepci hard rocku v Československu v 70. letech. Jako reprezentanti tohoto stylově žánrového typu byly vybrány tři britské skupiny – Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple. Tyto skupiny byly zvoleny z několika důvodů, prvním je již zmíněná teze Josefa Vlčka. Dalším důvodem je fakt, že právě tyto skupiny jsou považovány za hlavní představitele stylu hard rock.

Cílem této práce je zjistit, jakou mírou se vybrané skupiny i přes upozadování a zakazování hard rockové hudby tehdejším politickým systémem dostávaly do československých médií a jak se o nich v médiích psalo.

Výzkum bude probíhat formou obsahové analýzy ve vybraných článcích a rubrikách časopisu *Melodie: časopis, který hraje*. Časopis *Melodie* u nás vycházel mezi lety 1963–2000, jeho obsah byl zaměřen na populární hudbu. Výzkum se zaměřuje na 70. léta minulého století. Pozornost bude tedy věnována číslům časopisu, která vyšla mezi lety 1970–1980.

¹ Bigbít, Big Beat – v Česku, od 70. let je tento termín využívám pro rockovou či undergroundovou scénu („Beat“, Wikipedie, citováno: 4.12.2023, <https://cs.wikipedia.org/wiki/Beat>).

² Josef Vlček, 1998, Bigbít, díl 19., video, čas: 15:14.

1. Stav bádání

Zahraničních odborných textů, věnující se hudebnímu stylu hard rock, můžeme najít velké množství. I v našem prostředí stále vzniká více diplomových a odborných prací, které se stylu hard rock věnují. Avšak především v našem prostředí stále velká většina textů zůstává neodborných – popularizačních.

Českým hudebním světem v období normalizace se zabývá velké množství odborných článků a textů. Můžeme najít texty cizojazyčné i české. Podobně, jako v případě textů o hard rocku, velké množství knih věnujících se hudebnímu světu v českém prostředí stále zůstává popularizačního charakteru.

Česká literatura

Odborná literatura a informační zdroje

První odbornou encyklopedií, ve které můžeme heslo hard rock najít, je *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*³ z roku 1983, kde je autorem hesla hard rock Petr Dorůžka.

Heslo hard rock můžeme také najít v publikaci z roku 1988 *Rockové styly a směry*⁴ od českého hudebního publicisty Josefa Vlčka.

Informace týkající se stylu hard rock můžeme najít i ve *Slovníku české hudební kultury*⁵ z roku 1997, kde se pod heslem rock objevují i informace ke stylu hard rock.

Mezi diplomové práce věnující se hard rocku patří například práce Jiřího Pejcha z roku 2008 *Britský hard rock 70. let 20. století*.⁶

Vývoj rockové hudby mezi lety 1956–89 mapuje ve své knize z roku 2012 *Byl to jenom rock'n'roll – Hudební alternativa v komunistickém*

³ Antonín Matzner, Ivan Poledňák a Igor Wasserberger, *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby, část věcná*. (Praha: Supraphon, 1983).

⁴ Josef Vlček, *Rockové směry a styly*. (Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1988)

⁵ Petr Macek, *Slovník české hudební kultury*. (Praha: Supraphon, 1997).

⁶ “Jiří Pejcha,” *Britský hard rock 70. let 20. století*,” (Bakalářská práce, Masarykova univerzita, 2008).

*Československu 1956–1989*⁷ Miroslav Vaněk. Kniha je klíčovým odborným textem zabývajícím se populární hudbou v období normalizace. Autor přibližuje, jak populární hudba ovlivnila mladé generace, vznik rocku a subkultury, na které byla hudební scéna rozdělena. Na příkladu časopisu *Melodie* přibližuje, jak byla hudební publicistika ovlivněna cenzurou. Také věnuje pozornost českému fenoménu hudebních burz či vydávání licenčních desek českými vydavatelskými společnostmi.

Jan Blüml ve své akademické práci, která původně vyšla v knize *Proměny hudby v měnícím se světě, s názvem Státní kulturní politika a česká populární hudba v období tzv. normalizace (k činnosti státních uměleckých agentur v letech 1969–1989)*⁸ řeší, jak hudební scénu ovlivnila normalizace, změnu průběhu rekvalifikačních zkoušek, rozdělení hudební scény na dvě sféry a cenzuru.

Jan Blüml také vydal knihu s názvem *Progresivní rock. Světová a československá scéna ve vybraných reflexích*⁹. Kniha je sice zaměřena primárně na progresivní rock, autor zde však řeší také komunistické Československo a to, jak normalizace ovlivnila hudební svět.

Rockové hudbě a cenzuře, která ji v Československu ovlivňovala, se věnuje práce Martina Husáka z roku 2017 *Rock Music Censorship in Czechoslovakia between 1969–1989*.¹⁰

Literatura a informační zdroje popularizačního typu

V roce 1991 u nás začal vycházet časopis *Muzikus: magazín pro muzikanty*.¹¹ Od ledna roku 1996 je součástí toho časopisu rubrika s názvem Letem kytarovým

⁷ Miroslav Vaněk, *Byl to jenom rock'n'roll? – Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989*, (Praha: Academia, 2010)

⁸ Jan Blüml, “Státní kulturní politika a česká populární hudba v období tzv. normalizace (k činnosti státních uměleckých agentur v letech 1969–1989)” in *Proměny hudby v měnícím se světě*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. Dostupné z: https://www.academia.edu/38523018/Státní_kulturní_politika_a_česká_populární_hudba_v_období_tzv_normalizace_doc.

⁹ Jan Blüml, *Progresivní rock. Světová a československá scéna ve vybraných reflexích*. (Togga, 2017).

¹⁰ Martin Husák, „Rock Music Censorship in Czechoslovakia Between 1969–1989“ *Popular Music and Society* 40, č. 3 (2017): 310–329, <https://doi.org/10.1080/03007766.2017.1295503>.

¹¹ Vítězslav Štefl, “Hard rock,” *Časopis Muzikus*, červenec, 2003. 38–41.

světem, jejíž autorem je muzikolog Vítězslav Štefl. Ve třináctém ročníku (2003) v sedmém čísle se Štefl v této rubrice věnuje stylu hard rock.

Heslo hard rock můžeme najít v otevřené encyklopedii *Wikipedia*.¹² Velmi stručné heslo se objevuje v třetím svazku všeobecné encyklopedii z roku 2000 *Universum*.¹³

Pohled na dění týkající se hudebního světa v Československu v období tzv. normalizace dává kniha od Mikoláše Chadimy *Alternativa I: od rekvalifikací k „nové“ vlně se starým obsahem*.¹⁴ Autor v knize ukazuje, jak fungovalo rozdělení hudební scény na dvě sféry, na oficiální sféru a neoficiální, a prostřednictvím svých vzpomínek také přibližuje českou alternativní rockovou scénu.

Knih *Bigbit*¹⁵ od autorů Vojtěcha Lindaura a Ondřeje Konráda poskytuje pohled na to, jak u nás vypadala rocková scéna mezi 50. a 80. lety 20. století. Autoři v knize přibližují rekvalifikační zkoušky ovlivňující rockovou scénu, mluví o tancovačkách, které se staly prostorem, kde měly české skupiny možnost hardrockovou hudbu hrát. Také mluví o tom, jak se díky jazzrocku a Pražským jazzovým dnům hardrocková hudba začala znovu dostávat do povědomí širší veřejnosti.

Knih *Tváře undergroundu*¹⁶ od autorů Ivany Denčevové, Františka Stárka Čuňase a Michala Stehlíka se zabývá českým undergroundem. Kniha dává pohled na fenomén českého undergroundu přes rozhovory s deseti osobnostmi, které různé generace undergroundu představují. Jednotlivé rozhovory jsou doplněny historickým kontextem a fotografiemi českého undergroundu.

*Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945–1989*¹⁷ je kniha, která řeší alternativní scénu a kulturu v našem prostředí mezi lety 1945–1989. Kniha se zabývá

¹² „Hard rock” Wikipedie: otevřená encyklopedie, https://cs.wikipedia.org/wiki/Hard_rock.

¹³ „Hard rock” *Universum*: všeobecná encyklopedie 3. díl/F-H. (Praha: Odeon, 2000), 409.

¹⁴ Mikoláš Chadima, *Alternativa I od rekvalifikací k „Nové“ vlně se starým obsahem. (Svědectví o českém rocku sedmdesátých let)* (Praha: Galén, 2015).

¹⁵ Vojtěch Lindaur and Ondřej Konrád, *Bigbit* (Praha: Torst, 2001).

¹⁶ Ivana Denčevová, František Stárek Čuňas and Michal Stehlík, *Tváře undergroundu* (Praha: Radioservis, 2012).

¹⁷ Josef Alan, *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945-1989* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001).

všemi sférami umění. Hudební alternativní scéně se ve své kapitole věnuje Josef Vlček.

Dokumentární seriál *Bigbit*¹⁸ české televize ve 42 dílech popisuje historii rockové hudební scény na našem území v letech 1956–1989. 19. díl tohoto seriálu ukazuje, jak u nás byli vnímáni zahraniční interpreti jako Jethro Tull, Frank Zappa či pro tuto práci důležité hard rockové skupiny Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple. Díl seriálu také popisuje hudební burzy, na kterých bylo možno si pořídit u nás nedostupné gramofonové desky, v dokumentu také hosté vzpomínají na ránu pro rockovou scénu, která přišla v podobě zániku *New Clubu* či na tragédii při koncertě maďarské skupiny Locomotiv GT v Lucerně.

Bigbit však není jen dokumentární seriál, pod stejným jménem existuje i internetová encyklopedie rocku,¹⁹ která mapuje historii rocku od 50. až po 90. léta 20. století.

Zahraniční literatura

Odborná literatura a informační zdroje

Kniha od Johna Covacha a Andrewa Floryho *What's That Sound? An Introduction to Rock and its History*²⁰ mapuje vývoj nonartificiální hudby od 20. let minulého století až po 10. léta 21. století. Jednotlivé kapitoly rozebírají hudební styly a pojednávají o nejdůležitějších interpretech. Stylu hard rock a nejdůležitějším interpretům (Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple) se věnuje kapitola s názvem *The Growing Rock Monster*.

Kniha *Popular Music: The Key Concepts*²¹ Roye Shukera je slovníkem pojmů a konceptů týkajících se studia populární hudby. Pod heslem hard rock můžeme najít, jak autor definuje tento styl. Autor heslo doplňuje i krátkou poslechovou částí.

¹⁸ Bigbit, dokumentární cyklus České televize, 1998–2000.

¹⁹ Bigbit – Internetová encyklopedie rocku, <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/>.

²⁰ John Covach and Andrew Flory, *What's that sound? An Introduction to Rock and Its History*, (New York: W. W. Norton & Company, 2018).

²¹ Roy Shuker, *Popular Music: The Key Concepts* (New York: Routledge, 2005).

Hudebnímu stylu hard rock se ve své knize *Rock: The Primary Text: Developing a musicology of rock*²² věnuje muzikolog Allan F. Moore. Allan F. Moore je také autorem hesla hard rock v online encyklopedii *Oxford Music Online*.²³

Katherine Charlton se ve své knize *Rock Music Styles: A History*²⁴ hard rocku věnuje v kapitole Hard Rock and Heavy Metal. Autorka dává prostor hard rocku a věnuje pozornost rozdílům mezi hard rockem a heavy metalem. Autorka se k podobám těchto stylů vyjadřuje takto: „Although a certain amount of overlap existed between the styles of hard rock and heavy metal, they remained fairly separate, with hard rock maintaining closer connections with its blues and folk-rock roots.“²⁵

*Running with the Devil: Power, Gender, and Madness in Heavy Metal Music*²⁶, kniha autora Roberta Walsera je již podle názvu věnovaná heavy metalu, v této knize Walser vysvětluje muzikologicky i sociologicky, jak heavy metal funguje, avšak zde nalezneme i drobné informace o hard rocku.

Deena Weinstein ve své knize *Heavy Metal: The Music and Its Culture*²⁷ analyzuje, vysvětluje a brání heavy metal, který je neprávem viněn za tragédie a korupci mladistvých. I když se kniha primárně věnuje heavy metalu, sepětí tohoto stylu a hard rocku stále zůstává, proto v této publikaci můžeme najít i informace k hard rocku.

Československému undergroundu v letech 1968–89 se věnuje Anna Vanicek ve své diplomové práci s názvem *Passion Play: Underground Rock Music in Czechoslovakia, 1968–1989*.²⁸

²² Allan F. Moore, *Rock: The Primary Text: Developing a musicology of rock* (Hampshire: Ashgate Publishing, 2001).

²³ Allan F. Moore, „Hard Rock,” *Oxford Music Online*, 2001, <https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.46249>.

²⁴ Katherine Charlton, *Rock Music Styles: A History* (New York: McGraw-Hill Education, 2019).

²⁵ Charlton, *Rock Music Styles: A History*, 174.

²⁶ Robert Walser, *Running with the Devil: Power, Gender, and Madness in Heavy Metal Music*. (Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press, 1993).

²⁷ Deena Weinstein, *Heavy Metal: The Music and Its Culture*. (Da Capo Press, 2000).

²⁸ Anna Vanicek, „*Passion Play: Underground Rock Music in Czechoslovakia, 1968-1989*,” (York University, 1997).

České rockové hudbě a tomu, jak byla ovlivněna politickou situací, se věnuje práce z roku 2019 Sabriny P. Ramet a Vladimíra Dordevice s názvem *The three phases of rock music in Czech lands*²⁹, publikovaná v roce 2019.

Literatura a informační zdroje popularizačního typu

Anglická verze *Wikipedia*³⁰ nabízí vcelku rozsáhlé heslo týkající se hard rocku s jeho definicí, historií a vývojem. Naopak anglická encyklopedie *Britannica*³¹ heslo hard rock neobsahuje.

Americká encyklopedii *The New Rolling Stone Encyclopedia of Rock & Roll*³² obsahuje hesla k hudebním stylům, jako je progresivní rock, psychedelický rock, punk rock, heavy metal a další. Samostatné heslo hard rock však encyklopedie neobsahuje. Jediná zmínka o hard rocku je součástí hesla heavy metal.³³

²⁹ Sabrina P. Ramet, Vladimír Dordevic, „*The three phases of rock music in Czech lands*,“ (University of California Press, 2019).

³⁰ „Hard Rock,“ Wikipedia, The Free Encyclopedia, naposledy upraveno: 21.5.2023, https://en.wikipedia.org/wiki/Hard_rock.

³¹ Encyklopedie Britannica, <https://www.britannica.com>.

³² Patricia Romanowsky, Holly George-Warren and Jon Pareles (ed.), *The New Rolling Stone Encyclopedia of Rock & Roll* (New York: Fireside, 1995).

³³ „Heavy Metal“ in *The New Rolling Stone Encyclopedia of Rock & Roll*. Patricia Romanowsky – Holly George-Warren – Jon Pareles (ed.) (New York: Fireside, 1995), 433.

2. Metodologie a cíle práce

Metodologie – Teorie obsahové analýzy

Obsahová analýza se v praxi používá jako analýza zobrazování určitých témat či jevů. Jedná se o kvantitativní metodu, tudíž její základ tvoří sčítání předem definovaných jednotek textu.³⁴ Kvantitativní obsahová analýza tedy pracuje s „tvrdými daty“.³⁵

Sedláková ve své knize *Výzkum médií* uvádí čtyři otázky, které jsou důležité pro přípravnou fázi obsahové analýzy:

1. Jaké obsahy?
2. V jakých médiích?
3. Za jaké období?
4. Na jakých výzkumných jednotkách budeme zkoumat?

Tato práce zkoumá recepci hardrockových skupin Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple v Československu. Pro výzkum je použit hudební časopis *Melodie: časopis, který hraje*. Jelikož je tato práce zaměřená na období 70. let 20. století, výběr vzoru bude probíhat v číslech, která byla vydána od roku 1970 po rok 1979. Pro záměry této práce byla za výzkumnou jednotku zvolena klíčová slova Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple.

Obsahová analýza nemá jen zmíněný kvantitativní přístup. Můžeme k ní přistupovat i kvalitativně. Obecně kvalitativní metoda zasazuje zkoumaný jev do širšího kontextu, má vysvětlující a popisný charakter a je tedy orientován na popis, objevování a zjišťování jevů.³⁶ Sedláková kvalitativní metodu označuje jako práci s měkkými daty.³⁷

³⁴ Renata Sedláková, *Výzkum médií, Nejužívanější metody a techniky* (Praha: Grada Publishing, a.s., 2014), 309.

³⁵ Sedláková, *Výzkum médií, Nejužívanější metody a techniky*, 51.

³⁶ Zdeňka Knechtová, Andrea Pokorná, Edita Pešáková, Dana Dolanská, “Kvalitativní výzkum,” citováno: 27.3.2023, https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/lf/js19/metodika_zp/web/pages/06-kvalitativni.html

³⁷ Sedláková, *Výzkum médií, Nejužívanější metody a techniky*, 51.

Zatímco kvantitativní přístup se řídí určitými pravidly toho, jak výzkum probíhá, kvalitativní nemá stanovená pravidla, kterými se výzkum řídí. Tento přístup spoléhá na intuitivní a individuální schopnosti klasifikace a interpretace dat samotným výzkumníkem.³⁸

Cíle práce

Cílem tohoto výzkumu je zjistit, jak hodně se o hardrockových skupinách v časopisu psalo, tedy jak hojně se klíčová slova v časopisu vyskytovala. Následně pomocí rozboru vybraných rubrik a dalších článků zjistit, jaký prostor byl skupinám věnován a také, jaký úspěch a míru popularity u nás skupiny měly.

Články a vybrané rubriky jsou rozděleny podle jejich zaměření. Prostřednictvím inzertní rubriky můžeme zjistit, jak velká či malá byla poptávka po deskách těchto skupin ze strany fanoušků. Ze žebříčků a hitparád můžeme pozorovat, jak úspěšné skupiny byly. Recenzní rubriky poskytují pohled na to, jaký názor na skupiny měli redaktoři, popřípadě celebrity.

³⁸ Sedláková, *Výzkum médií, Nejužívanější metody a technik*, 329.

3. Definování hudebního stylu hard rock

Hard rock je styl rockové hudby, který se začal vyvíjet ke konci 60. let 20. století. Základy tohoto stylu najdeme v bílého blues a rhythm and blues v některých případech a v psychedelii.³⁹ Jeho typickými znaky jsou zvuková intenzita a tvrdý výraz. Charakteristickým prvkem hardrockové skladby je převládání rytmické stránky nad melodickou.⁴⁰

Hardrocková píseň využívá struktury sloka, refrén, sloka, refrén, sólo – ve většině případů hrané hlavním kytaristou, sloka, refrén.⁴¹ Hlavní stavební jednotkou hardrockové skladby jsou jednoduché, výrazné instrumentální riffy.⁴² Hard rock je charakteristický svou hlasitostí a důraznou maskulinitou u frontmanů skupin, hlavních kytaristů a také díky převážně mužské fanouškovské základně.⁴³

Nejdůležitější prvek hardrockové hudby je elektrická kytara, její důležitost je srovnatelná až s důležitostí zpěvu. Tento styl dále využíval těžkou a temnou rytmiku bicích a dunivé zvuky basové kytary. Častou součástí hardrockových skupin byly také klávesy. Do obliby se dostaly klávesy značky Hammond. Pro co nejhlasitější a nejintenzivnější zvuk používaly hardrockové skupiny velké množství hudební aparatury. Součástí repertoáru těchto skupin bývají i pomalé melodické balady.⁴⁴

Heavy metal

Hudební styl heavy metal se začal vyvíjet kolem poloviny 70. let. Použití prvků kresleného zvuku kytary, těžšího zvuku bubnů a basové kytary oddělily heavy metal od bluesově založeného rocku. Na rozdíl od hard rocku se heavy metal tedy oprostil

³⁹ Vítězslav Štefl, „Hard rock,” *Časopis Muzikus*, červenec, 2003. 38-41.

⁴⁰ Antonín Matzner, Ivan Poledňák a Igor Wasserberger, *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby, část věcná*. (Praha: Supraphon, 1983), 115.

⁴¹ Roy Shuker, *Popular Music: The Key Concepts*. (New York: Routledge, 2005), 130.

⁴² Antonín Matzner, Ivan Poledňák a Igor Wasserberger, *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby, část věcná*. (Praha: Supraphon, 1983), 115.

⁴³ Roy Shuker, *Popular Music: The Key Concepts*, 130-131.

⁴⁴ „Co obnáší pojem „hard rock“,” Bigbit – Internetová encyklopedie rocku, citováno: 28.6.2023, <https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/70-leta/clanky/48-co-obnasi-pojem-hard-rock/>.

od vlivu blues a rhythm and blues. Heavy metal se vyznačoval použitím zkreslených power akordů, které byly charakteristickou součástí metalových skladeb, těžkých riffů, ječivých vokálů a virtuózními sóly kytaristů a bubeníků.⁴⁵ V heavy metalu došlo ke zrychlení tempa a rozšířila se také úprava ladění, kdy se kytary začaly ladit o půl či o celý tón níže.⁴⁶

⁴⁵ Robert Walser, „Heavy metal,” Oxford Music Online, 2001,
<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.49140>

⁴⁶ Vítězslav Štefl, „Heavy metal,” *Časopis Muzikus*, září, 2004, 46-47.

4. Česká hudební scéna 70. let

V 70. letech byla česká, především tedy rocková hudební scéna ovlivněna nastupující normalizací. Z dokumentu vydaného na konci 15. sjezdu KSČ, který se uskutečnil v roce 1976, můžeme vidět, jakou roli měla populární hudba ve vztahu ke kulturní politice. Dokument upozorňuje na to, jak je důležité se soustředit na hudební vzdělání lidí, aby se jejich hudební vkus vyvíjel správným směrem. Znamenalo to tedy omezení populárních hudebních žánrů, které podle dokumentu měly „životu ničící efekty“ a byly zde uvedeny žánry: rock, folk, country a další. Tyto žánry byly označeny za „nezdravé“ pro mladou generaci hlavně kvůli nepřijatelné nadměrné hlasitosti písní.⁴⁷

Pro interprety nástup normalizace znamenal zákaz používání angličtiny v textech písní, nucený překlad názvu skupin do češtiny, cenzuru a rekvalifikační zkoušky.

Hudební scéna se rozdělila na dvě části: oficiální scénu a scénu neoficiální, tzv. underground, jejíž součástí byly především rockové kapely.⁴⁸

„Bolševik se soustředil patrně na tuhle (rockovou) oblast. Takže my jsme museli změnit název, okamžitě. Debilní název Modrý efekt. Což nám připadalo úplně super blbý...“⁴⁹

Rekvalifikační zkoušky, povinné od roku 1974 pro všechny interprety, se staly nepřekonatelnou bariérou pro nastupující rockovou generaci.⁵⁰

Již od 60. let měli umělci, aby mohli legálně působit, povinnost nechávat se zastupovat uměleckou agenturou. Registrace probíhala v agenturách v kraji trvalého bydliště, v kraji zaměstnavatele či v Pragokonzertu. Pro zastoupení danou agenturou se umělci museli zúčastnit kvalifikačních zkoušek. Od druhé poloviny 60. let až do roku 1973 se kvalifikační zkouška skládala z předvedení části repertoáru před komisí. Podle tohoto představení poté byly kvalifikace udělovány. Vládní usnesení z roku

⁴⁷ Martin Husák, „Rock Music Censorship in Czechoslovakia Between 1969-1989“ *Popular Music and Society* 40, č. 3 (2017): 310–329, <https://doi.org/10.1080/03007766.2017.1295503>.

⁴⁸ Blüml, „Státní kulturní politika a česká populární hudba v období tzv. normalizace (k činnosti státních uměleckých agentur v letech 1969-1989),“ 8.

⁴⁹ Radim Hladík, 1998 in *Bigbit*, díl 19. čas: 18:22.

⁵⁰ Vojtěch Lindaur and Ondřej Konrád, *Bigbit* (Praha: Torst, 2001), 60.

1972 změnilo dosavadní průběh kvalifikačních zkoušek a od roku 1974 došlo k celoplošné rekvalifikaci.⁵¹

Již na počátku plošných rekvalifikací interpreti tušili, že dojde ke snižování evidovaných umělců. Umělci, kteří byli součástí rockové scény, také tušili, že snižování se nejvíce dotkne právě této sféry.⁵² Ke snížení počtu evidovaných umělců opravdu došlo. K rekvalifikačním zkouškám v roce 1974 bylo pozváno 6 475 interpretů, z tohoto počtu kvalifikaci získalo pouze 3450 umělců. Snižování počtu evidovaných interpretů se dotklo i sólových zpěváků a po prvních rekvalifikacích bylo evidováno asi o 300 umělců méně než v roce 1973, tedy jen 552 umělců.⁵³

Nové rekvalifikační zkoušky se skládaly ze tří částí: test z hudební teorie, praktická zkouška, při které zpěváci zpívali lidovou píseň a ze zkoušky z kulturně politického přehledu. Po úspěšném vykonání zkoušky byli umělci rozděleni do tří kategorií, které určovaly výšku jejich honorářů.⁵⁴ Těchto rekvalifikačních zkoušek se umělci museli účastnit každé dva roky a to, že kvalifikaci získali jeden rok, neznamenovalo jisté získání kvalifikace znovu.⁵⁵

Rekvalifikační zkoušky rozdělily hudební scénu na oficiální a neoficiální proud. Míkoláš Chadima ve své knize rozděluje české rockové skupiny na několik kategorií: 1. Oficiální skupiny – vládní, prodejné, slušní, čekatelé; 2. Neoficiální skupiny – neškodné, nezávislé.⁵⁶

Další zásah pro rockovou hudební scénu byl zánik *New Clubu*, který předznamenal postupné zavírání klubů, kde se lidé patřící do této scény sdružovali. Akce rockové scény se konaly jen výjimečně a když už se nějaká akce konala, přilákala

⁵¹ Blüml, „Státní kulturní politika a česká populární hudba v období tzv. normalizace (k činnosti státních uměleckých agentur v letech 1969-1989),“ 3.

⁵² Lindaur and Konrád, *Bigbit*, 60.

⁵³ Blüml, „Státní kulturní politika a česká populární hudba v období tzv. normalizace (k činnosti státních uměleckých agentur v letech 1969-1989),“ 6.

⁵⁴ Blüml, „Státní kulturní politika a česká populární hudba v období tzv. normalizace (k činnosti státních uměleckých agentur v letech 1969-1989),“ 4.

⁵⁵ Anna Vaníček, „*Passion Play: Underground Rock Music in Czechoslovakia, 1968-1989*“ (York University, 1997), 46.

⁵⁶ Míkoláš Chadima, *Alternativa I od rekvalifikací k „Nové“ vlně se starým obsahem. (Svědectví o českém rocku sedmdesátých let)* (Praha: Galén, 2015), 12-13.

velké množství lidí. Jednou takovou akcí bylo například vystoupení maďarské rockové skupiny Locomotiv GT v Lucerně. „Takže když se rozkřiklo, že budou vystupovat Locomotiv GT, který tenkrát představovali, pro nás takovou tu svobodnou polohu rocku v rámci socialistického tábora. Tak jsme na to samozřejmě všichni vyrazili, ale takhle se domluvilo pravděpodobně půl republiky, protože to, co se dělo před Lucernou, to bylo docela masový šílenství.“⁵⁷ Tato akce skončila smrtí jednoho fanouška a po dobu dvou let se v Lucerně rockové akce nekonaly.⁵⁸

„Ke konci třiasedmdesátého to už bylo všem jasné: žádný zázrak se konat nebude.“⁵⁹ Kvůli nátlaku ze strany politického systému se rocková scéna přesunula do pozadí, mimo velká města, na tancovačky.

Na tancovačkách měly kapely svou volnost „[...] mohly hrát dle libosti, v původním jazyce a patřičně odvázaně,“⁶⁰ pořádání hardrockových tancovaček pro pořadatele znamenalo velký zisk, jelikož každý týden přišly na tancovačku stovky platících hardrockových fanoušků. Na počátku tancovaček kapely většinou hrály kopie hardrockových hitů a až později se kapely začaly věnovat své vlastní tvorbě. Tyto akce poskytovaly kapelám, ze strany pořadatelů, velkou volnost v repertoáru a vystupování, avšak nátlak přišel ze strany publika, které preferovalo hudbu Deep Purple, Black Sabbath či Uriah Heep.⁶¹

Českou rockovou scénu poznamenal jazz rock, který se vyvíjel v polovině 70. let. Jazz rock v tomto období oživil hudební dění a koncerty jazzových skupin přilákaly velké množství lidí. „[...] velké jazzrockové koncerty vlastně obnovily atmosféru rockových festivalů, a tedy nahrazovaly potlačovaný rock. [...] Jazzrockem se do širšího povědomí vrátila údernost rocku.“⁶²

Důležitým bodem pro rockovou scénu byly jazzrockové dílny, které byly součástí Pražských jazzových dnů. Tento festival se konal v roce 1975 a byl v Lucerně první rockovou akcí, která se zde po nehodě na koncertě Locomotiv GT v roce 1973 konala. Pražské jazzové dny se poté staly místem, které vítalo skupiny rockové scény. Kolem roku 1975 začaly vycházet nové desky. Většina jich byla jazzrockových, ovšem

⁵⁷ Vojtěch Lindaur, 1998 in *Bigbít*, díl 19. čas: 23:18

⁵⁸ 1998 in *Bigbít*, díl 19. čas: 23:18

⁵⁹ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 64.

⁶⁰ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 65.

⁶¹ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 64-66.

⁶² Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 74.

objevilo se zde i pár rockových desek.⁶³ Na konci roku 1976 se v televizi a rádiích začaly objevovat programy věnující se rockové hudbě (Větrník, Písničky pod rentgenem).⁶⁴

V roce 1977 se uskutečnil již 5. ročník festivalu Pražské jazzové dny, tento ročník byl větší než předchozí a rocková hudba zde měla větší prostor.⁶⁵

I když se rock začal pomalu dostávat zpět na povrch, v roce 1976 proběhl velký střet hudební scény a komunistického režimu. V tomto roce došlo k zatčení členů skupiny Plastic People of the Universe. Tato událost iniciovala vznik Charty 77. Charta 77 požadovala dodržování občanských a lidských práv a také vznášela kritiku vůči režimu. V tomto období začaly také vycházet undergroundové samizdatové časopisy, které obsahovaly novinky o rockových skupinách a jejich tvorbě.⁶⁶

Po pátém ročníku Pražských jazzových dní se rockové kapely, které byly svou tvorbou nezávislé a měly status „v pořádku“, začaly dostávat do povědomí posluchačů. Kolem let 1977–1978 byly tyto skupiny označeny jako alternativní. O dva roky později vyšel jejich program: „Alternativní kapela může být elektrická, akustická, ovlivněna Zappou, jazzovou novou vlnou, orientální hudbou, lidovým blues i moravským folklórem, dětskou říkankou i absolutní poezií... Alternativní hudba je proud, který se snaží vytvářet svébytnou hudbu mimo obchodní a estetický diktát médií... Alternativní hudba nezmění svět, ba ani naši kulturu, není příčinou jeho budoucích změn, ale důsledkem jeho krize.“

V září roku 1977 pod vedením Miloše Čuříka vznikl nový klub. V klubu se měl každý týden konat koncert, na kterém měly vystupovat špičky alternativních skupin a také rockové skupiny. Tyto koncerty přilákaly velké davy fanoušků a první koncert dokonce překonal kapacitu sálu.⁶⁷

Vrcholem českých alternativních kapel jsou roky 1977–1978, v tomto období se konaly tři ročníky Pražských jazzových dnů. Na scéně se také objevily nové

⁶³ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 81.

⁶⁴ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 83.

⁶⁵ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 78.

⁶⁶ Lucie Jiránková, „*Pink Floyd a český kulturní kontext*“ (Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, 2022), 47.

⁶⁷ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 93-94.

skupiny, které se od původní alternativní scény oddělily, jelikož se snažily o vlastní výraz.⁶⁸ Počátek 80. let je poté považován za konec české alternativní scény.⁶⁹

Hudební burzy

Oddělení undergroundové scény od oficiální, zákaz angličtiny a utlačování hard rocku dalo vzniknout fenoménu ilegálních hudebních burz.

Tyto burzy byly místem, kde si lidé mohli pořídit u nás na trhu nedostupné gramofonové desky. „Když jsem poprvé, náhodou na Václavském náměstí, uprostřed Václaváku, uviděl houf lidí, kteří si vyměňují a prodávají gramofonové desky, který tenkrát byly nedostupný, tak mě okamžitě, prostě pojalo nadšení.“⁷⁰

První místem, kde se pravděpodobně burzy na začátku 70. let začaly konat, bylo Václavské náměstí. Když byly burzy na Václavském náměstí rozpuštěny, jejich konání se přesunulo do míst Riegrových sadů, po rozpuštění burz na tomto místě se burzy znovu přestěhovaly a pokračovaly v Krčském lese. Následně se burzy přesunuly před krematorium Motol a poslední velké masové burzy probíhaly na Letné.⁷¹ První hudební burzy se sice konaly v Praze, následně se však fenomén přesunul i do dalších měst, například do Brna, Ostravy či Bratislavy.⁷²

Burzy se staly preferovaným místem pro nákup či výměnu desek pro velké množství lidí a přijížděli na ně nejen lidé z Prahy, ale i z dalších měst, například z Pardubic. „Chodíš třeba nakupovat do supraphonu? Nechodím. A proč? Protože tam neseženu to, co třeba seženu tady. Radši si našetřím a zajdu si sem a koupím to tady.“⁷³

Význam těchto událostí byl však větší než jen možnost získat desky angloamerických interpretů. Burzy byly místem navazování sociálních kontaktů s lidmi se stejnými zájmy a také místem pro zjištění nových informací z hudebního

⁶⁸ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 97.

⁶⁹ Lindaur and Konrád, *Bigbít*, 102.

⁷⁰ Vlasta Marek, 1998, *Bigbít*, dokumentární cyklus České televize, díl 19. čas: 5:33.

⁷¹ Postupnost míst konání burz je sepsaná podle Karla Knechtla, 1998 in *Bigbít*, díl 19.

⁷² Jiří Andrs, „Dovoz a šíření gramofonových desek do Československa v období normalizace,“ (Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, 2015), 22.

⁷³ 1998, *Bigbít*, díl 19. čas: 8:43.

světa. „Tam ses dostal k veškerým co, kdo, jak, kdy, kdo má, co novýho. Pokecáš – to tam patřilo k tomu,“ vyjadřuje se k burzám Václav Jahoda.⁷⁴

Distribuce desek, hlavně na počátku burz, probíhala výměnným obchodem, toto bylo možné především díky opatrnému zacházení s deskami a udržování jejich kvalit majiteli. Avšak desky se i prodávaly a jejich ceny se podle jejich jedinečnosti mohly vyšplhat až na několik set korun.⁷⁵ O cenách gramofonových desek Vladimír Trojánek říká: „Nezapomeňte, že 350, to byly ukrutný peníze. Protože guláš stál 4,90 a smaženej (sýr) stál 7,50 a pivo stálo tři koruny – dvanáctka, a metro stálo korunu. A to jako bylo ukrutnejch peněz. Já, když jsem šel na brigádu, tak jsem si vydělal za čtrnáct dní třeba 700, 800 korun [...]“⁷⁶

⁷⁴ Andrs, „Dovoz a šíření gramofonových desek do Československa v období normalizace,“ 23.

⁷⁵ 1998, Bigbít, díl 19.

⁷⁶ Andrs, „Dovoz a šíření gramofonových desek do Československa v období normalizace,“ 22.

5. Časopis Melodie

V roce 1962 časopis *Lidová tvořivost* oznámil nadcházející rozdělení časopisu na dvě části. Jednou částí se stal časopis *Taneční listy* a druhou byl časopis *Melodie*, který po původním časopisu převzal sekce týkající se amatérských hudebníků.⁷⁷

Časopis začal v roce 1963 v Československu vycházet jako měsíčník zaměřený na tuzemskou i zahraniční populární hudbu a jazz. Časopis od svého vzniku až po rok 1978 vycházel pod nakladatelstvím *Orbis*.⁷⁸ V roce 1978 přešel pod nakladatelství *Panorama*.^{79,80}

Mezi lety 1964–1970 byl šéfredaktorem časopisu Lubomír Dorůžka.⁸¹ V roce 1971 pozici šéfredaktora převzal Stanislav Titzl, který časopis vedl až do roku 1984. Časopis *Melodie* byl pod Titzlovým vedením velmi úspěšný a jeho distribuce probíhala i v zahraničí.⁸²

Titzl se stal šéfredaktorem časopisu v době, která omezovala svobodu psaní. „Je třeba říci, že nestraník Titzl zvolil snad jedinou možnou a jeho kolegy zpětně kladně hodnocenou taktiku, totiž příliš nepřekážet, umožnit redaktorům částečnou volnost v mezích tehdejší doby.“⁸³ Časopis se v této době potýkal s cenzurou.⁸⁴ *Melodie* se také neustále potýkala se spory a politickým nátlakem, snažila se tedy děla kompromisy, jak jen to šlo, ale zároveň aby neztratila tvář. Příkladem tohoto

⁷⁷ Miroslav Vaněk, *Byl to jenom rock`n`roll? – Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989*, (Praha: Academia, 2010), 502.

⁷⁸ „Orbis“ *Slovník české literatury po roce 1945*, naposledy upraveno: 23.1.2015, <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1849>.

⁷⁹ „Panorama“ *Slovník české literatury po roce 1945*, naposledy upraveno: 28.1.2015, <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1827>.

⁸⁰ „Melodie (Časopis),“ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie*, citováno: 26.3.2023, [https://cs.wikipedia.org/wiki/Melodie_\(časopis\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Melodie_(časopis)).

⁸¹ „Zemřel hudební publicista a překladatel Lubomír Dorůžka,“ *Novinky.cz*, citováno: 26.3.2023, <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zemrel-hudebni-publicista-a-prekladatel-lubomir-doruzka-213119>.

⁸² „Stanislav Titzl,“ *Český hudební slovník*, citováno: 26.3.2023, https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=1002983.

⁸³ Vaněk, *Byl to jenom rock`n`roll?*, 508.

⁸⁴ Vaněk, *Byl to jenom rock`n`roll?*, 508-509.

kompromisu je, že jestliže vyšel článek například o Led Zeppelin, musel za něj vyjít článek z funkcionářské dílny.⁸⁵

Každý ročník v rozmezí let 1970–1979 obsahoval 12 čísel. Každé číslo mělo stejný počet stran – 32 stran textu a další 4 strany, které tvořily přebal časopisu. Každé číslo časopisu stálo 5 Kčs. V roce 1984, kdy byla Titzlova redakce rozpuštěna, se šéfredaktorem stal Miroslav Kratochvíl. Celková produkce časopisu byla v roce 2000 ukončena.

⁸⁵ Vaněk, *Byl to jenom rock`n`roll?*, 512.

6. Historie skupin a jejich kvantitativní výskyt v časopisu Melodie

6.1. Black Sabbath

Skupina Black Sabbath, založená Ozzy Osbournem, Tonym Iommim, Gezzarem Butlerem a Bill Wardem, je považována za zakladatele heavy metalu. Kořeny této skupiny však sahají zpět do blues.

V roce 1968 v Birminghamu vznikla skupina pod názvem Earth Blues Company „Earth“, která byla ovlivněna britskými bluesovými skupinami. Po úspěchu jejich písně „Black Sabbath“, jejíž inspirací byla Butlerova příhoda, ve které se mu v noci u postele zjevila postava, skupina změnila svůj název z Earth na Black Sabbath. „The name sounded mysterious, it gave people something to think about, and it gave us a direction to follow.“⁸⁶ Skupina do své tvorby začala adaptovat temnější elementy rockové hudby doplněné gotickými prvky. Ve velké části jejich skladeb můžeme také slyšet použití různých variací stejného riffu zároveň. Příkladem je skladba „Iron Man“ z alba *Paranoid*, která začíná tichým rozezněním kytarových strun, jež doplňují Osbournův zkreslený hlas. Skladby skupiny jsou ve většině případů postaveny na klasické rockové struktuře, která je poté obohacena již zmíněnými gotickými prvky.⁸⁷

Texty jejich písní, jež byly primárně napsány Butlerem, měly témata války, sociálního chaosu, nadpřirozena či rozporu mezi dobrem a zlem. Jejich album s názvem *Paranoid* z roku 1970 je považováno za jejich typické album. Tomuto albu však předcházelo jejich debutové album nahrané v listopadu 1969 s názvem *Black Sabbath*. Při nahrávání tohoto alba byl využit minimální počet zvukových efektů, zvuky zvonů a bouřky, a díky tomuto faktu na albu vynikl jejich bluesově založený hard rock.⁸⁸

⁸⁶ „History“ Black Sabbath, citováno: 23.4.2023, <https://www.blacksabbath.com/history.html>.

⁸⁷ John Covach and Andrew Flory, *What's that sound? An Introduction to Rock and Its History*, (New York: W. W. Norton & Company, 2018), 300.

⁸⁸ Black Sabbath, „History“.

Jejich první čtyři alba *Black Sabbath* (1970), *Paranoid* (1970), *Master of Reality* (1971) a *Black Sabbath Vol 4.* (1972) získala velký komerční úspěch.⁸⁹ Jejich páté studiové album *Sabbath Bloody Sabbath* (1973) ukazuje jejich vývoj a experimentování. Jejich následující tři alba *Sabotage* (1975), *Technical Ecstasy* (1976) a *Never Say Die* (1978) již nedosáhly stejného úspěchu jako jejich předchozí alba. Následně po vydání alba *Never Say Die* v roce 1978 skupinu opustil její zpěvák Ozzy Osbourne.⁹⁰

Black Sabbath v časopisu *Melodie*

První zmínka v časopise o skupině Black Sabbath se objevuje v lednovém čísle roku 1971 na str. 4 v rubrice *Přehled světových hitparád*, kdy se z přehledu dozvídáme, že jejich druhé album *Paranoid* (1970) se umístilo na 4. místě v Británii.

Celkový počet výskytu klíčového slova Black Sabbath v časopise v období od roku 1970–1979 byl 157 (viz graf č. 1 a 2). Nejmenší výskyt zmínek byl v 8. ročníku časopisu (rok 1970), kdy se skupina Black Sabbath v časopise vůbec neobjevila. Největší počet zmínek se objevil v 17. ročníku časopisu, tedy v roce 1979.

6.2. Led Zeppelin

Skupina Led Zeppelin byla založena v roce 1968 v Londýně v Anglii pod původním názvem New Yardbirds.

Od roku 1966 byl Page (kytarista skupiny) součástí skupiny The Yardbirds. Po rozpadu této skupiny se Jimmy Page – kytara, Robert Plant – zpěv, John Paul Jones – bass kytara a klávesy a John Bonham – bubny, spojili a vznikla již zmíněná skupina New Yardbirds, která následně změnila název na Led Zeppelin.

⁸⁹ Covach and Flory, *What's that sound?*, 300.

⁹⁰ Black Sabbath, „History“.

Page v novém seskupení s New Yardbirds byl schopen odehrát zbývající naplánované koncerty skupiny Yardbirds a díky New Yardbirds dostal Page prostor na dokončení rozpracovaných projektů.⁹¹

Když se Led Zeppelin zformovala, Pageova vize byla tvořit hudbu, která by kombinovala tradiční blues a akustický folk s experimentálními prvky. Použití kombinace elektrických a akustických nástrojů můžeme slyšet například v jejich debutovém albu *Led Zeppelin* (1969) a také na jejich následném albu *Led Zeppelin II* (1970).

Využití akustických tendencí můžeme slyšet například ve skladbě „Babe I’m Gonna Leave You“ z jejich debutového alba *Led Zeppelin*. Skladba „Good Times, Bad Times“ dává pohled na to, jak zní jejich tvrdší zvuk. Ve skladbě „Dazed and Confused“ skupina využívá psychedelických prvků. V živé verzi využíval Page při hraní této skladby pro hru na kytaru houslový smyčec. Jejich nejznámější skladba „Stairway to Heaven“ obsahuje prvky psychedelické, akustické a bluesové hudby.

Pro jejich alba, která byla produkována Pagem, je typické vrstvení elektrické kytary a u zpěvu využití techniky double-tracking či tvoření ozvěny u bubnů.

V průběhu 70. let skupina vydala další čtyři alba *House of the Holly* (1973), *Physical Graffiti* (1975), *Presence* (1976), *In Through the Out Door* (1979).

Skupina po smrti bubeníka Johna Bonhama ukončila v roce 1980 svou činnost.⁹² Avšak poslední album skupiny vyšlo až dva roky po jejich rozpadu – v roce 1982. Album nese název *Coda* a obsahuje kolekci starých, původně nevydaných písní.

Led Zeppelin v časopisu *Melodie*

První zmínka o skupině Led Zeppelin se v časopise objevila v lednovém čísle roku 1970, kdy byla jejich píseň „Good Times Bad Times“ součástí rubriky *Jak já to slyším*.

Celkový počet výskytů klíčového slova Led Zeppelin v časopise v období od roku 1970–1979 byl 336 (viz graf č. 1 a 2). Nejmenší počet zmínek se objevil

⁹¹ „Led Zeppelin“, Oxford Music Online, citováno: 28.6.2023, <https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.45837>.

⁹² Covach and Flory, *What’s that sound?*, 296-297.

v 8. ročníku (1970), zatímco největší počet zmínek byl ve 13. ročníku (1975). V časopise se také objevily tři fotografie skupiny (Příloha č. 1, 2 a 3).

6.3. Deep Purple

Na rozdíl od Black Sabbath a Led Zeppelin v tvorbě Deep Purple můžeme najít inspiraci v klasické hudbě, kterou značně prosazoval klávesista skupiny Jon Lord. Hudební forma jejich skladeb vychází z bluesového schématu a obsahuje výrazné melodické a rytmické postupy a kompoziční propracovanost.⁹³

V roce 1969 vyšlo jejich album *Concerto for Group and Orchestra*, které patří mezi první alba kombinující rock a symfonický orchestr.⁹⁴

Ritchie Blackmore (kytarista skupiny) používal klasické hardrockové prvky, tvrdé kytarové riffy, power akordy a technicky náročná instrumentální sóla.⁹⁵

Skupina Deep Purple byla založena v roce 1968 v Hertfordu v Anglii. První sestava této skupiny byla tvořena klávesistou Jonathanem Lordem, kytaristou Ritchiem Blackmorem, bubeníkem Ianem Paicem, hráčem na basovou kytaru Nickem Simperem a zpěvákem Rodem Evansem.⁹⁶ Po vydání tří celkem úspěšných alb – *Shade of Deep Purple* (1968), *The Book of Taliesyn* (1969), *Deep Purple* (1969), byli zpěvák Rod Evans a basista Nick Simper nahrazeni. Novým zpěvákem se poté stal Ian Gillian a novým basistou byl Roger Glover. V této sestavě se Deep Purple staly velmi úspěšnou skupinou a jejich následující alba *Deep Purple in Rock* (1970), *Fireball* (1971) a *Machine Head* (1972) obsazovala přední příčky anglických hitparád.

Na jejich 6. studiovém albu (*Machine Head*) se objevují skladby „Smoke on the Water“ a „Highway Star“, které byly velmi úspěšné a staly se základními skladbami v hraných rockových rádiích. Skladba „Highway Star“ je často považována za skladbu, která nejvíce inspirovala vznikající Heavy Metal pozdních 70. let a brzkých 80. let 20. století. Tato skladba také ilustruje, jak Deep Purple kombinovali styl klasické hudby a rocku. „Highway Star“ obsahuje dvě dlouhá instrumentální sóla, kytarové a klávesové. Obě sóla mají melodické a harmonické charakteristiky spojené

⁹³ Pejcha, „Britský hard rock 70. let 20. století“, 11-12.

⁹⁴ Covach and Flory, *What's that sound?*, 299.

⁹⁵ Pejcha, „Britský hard rock 70. let 20. století“, 12.

⁹⁶ „Deep Purple“, Wikipedia, citováno: 27.6.2023, https://cs.wikipedia.org/wiki/Deep_Purple.

s evropskou klasickou barokní hudbou. Skladba „Lazy“ ze stejného alba spojuje charakteristiky psychedelie a blues rockového stylu. Ve skladbě se objevují sóla v podání Lorda a Blackmora, Gillian ve skladbě používá falzetový ječivý vokál, který se v pozdějších 70. letech a na začátku 80. let stal běžnou součástí rockového zpěvu.

V roce 1974 proběhla ve skupině další personální změna, novým zpěvákem se stal David Coverdale a basové kytary se ujal Glenn Hughes. V této sestavě skupina vydala album s názvem *Burn* (1974).⁹⁷ Po vydání tohoto alba Blackmore v roce 1975 skupinu opustil a byl nahrazen Tommym Bolinem. S novým kytaristou skupina vydala album s názvem *Come Taste the Band* (1975), které se stalo jejich posledním albem před rozpadem skupiny v roce 1976.

Deep Purple v časopisu *Melodie*

První zmínka o skupině Deep Purple se objevila v článku *Pop a klasika* od Alexandera Goldscheidera, který byl součástí únorového čísla roku 1970.

Celkový výskyt klíčového slova Deep Purple je 279 (viz graf č. 1 a 2). Nejmenší počet se objevuje v 8. ročníku (1970), zatímco největší počet zmínek je v 17. ročníku (1979). Podobně, jako u Led Zeppelin, se v časopise objevuje i fotografie Deep Purple (Příloha č. 4).

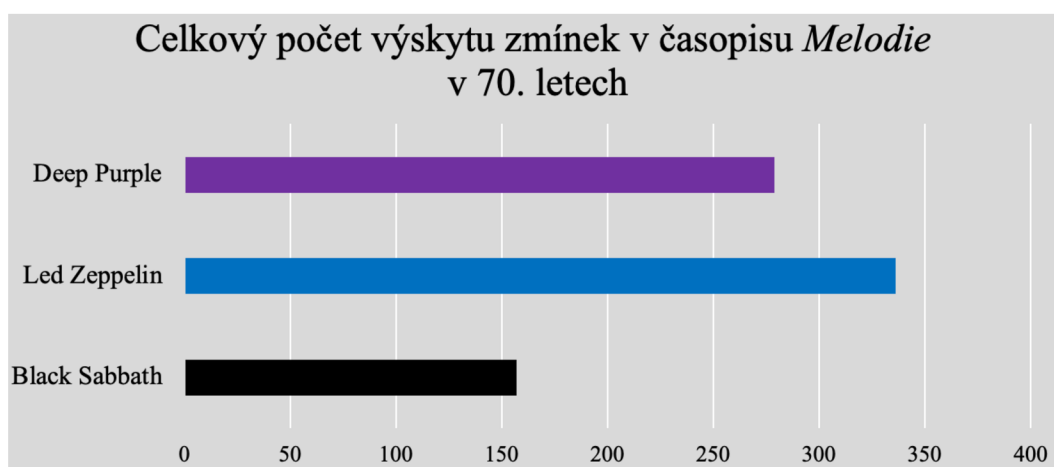
6.4. Shrnutí kvantitativního výzkumu

Již v této části výzkumu vidíme, že největší prostor ze zkoumaných skupin měla skupina Led Zeppelin. Tento výsledek podporuje i typ zmínky, který se v časopisu jako první objevil. O skupině Led Zeppelin se první zmínka objevuje v rubrice *Jak já to slyším*, tedy v recenzní rubrice, kde sám autor rubriky skladbu do recenze zařadil. První zmínka o Deep Purple se objevuje v článku *Pop a klasika* od Alexandera Goldscheidera, kde autor mluví o spojení klasické – staré a nové – popové/rockové hudby a krátce mluví o tvorbě Deep Purple a zmiňuje jejich úspěchy v USA. První zmínka o skupině Black Sabbath se objevuje v rubrice *Přehled světových hitparád*, která ukazuje, jak úspěšné byly tyto skupiny v zahraničí.

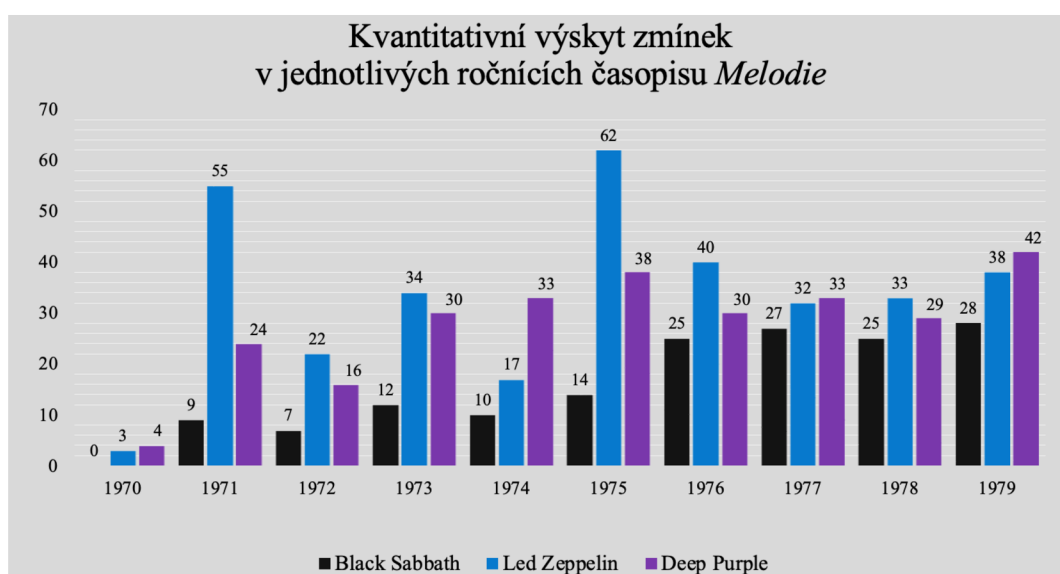
⁹⁷ Covach and Flory, *What's that sound?*, 299–300.

K vysvětlení tohoto výsledku můžeme využít několik faktů. Všechny skupiny byly sice založeny ve stejném roce (1968), ovšem Black Sabbath vznikli jako úplně nová skupina a jejich debutové album *Black Sabbath* vyšlo až v roce 1970. Ke skupině Led Zeppelin byl již připojen úspěch, Pageovy předchozí skupiny The Yardbirds a jejich debutové album *Led Zeppelin* také vyšlo o rok dříve v roce 1969.

Podobně, jako Led Zeppelin, i Deep Purple předtím, než se z nich oficiálně stala skupina pod tímto názvem, měli již zkušenosti v hudebním světě⁹⁸ a také jejich debutové album *Shades of Deep Purple* vyšlo již v roce 1969.

Graf č. 1 – celkový počet výskytu zmínek v časopisu *Melodie* v 70. letech

Graf č. 2 – kvantitativní výskyt zmínek, v jednotlivých ročnících časopisu *Melodie*

⁹⁸ „Deep Purple“, Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Deep_Purple.

7. Recepce hardrockových skupin v časopisu *Melodie*

Časopis *Melodie* byl v 70. letech pod nátlakem politického systému a potýkal se s cenzurou. Podle J. Kepáka, který řídil zasedání Českého úřadu pro tisk a informace v roce 1971, by časopis *Melodie* neměl odrážet jen soudobý vývoj pop music, ale redakce časopisu by měla kontrolovat, zda je vývoj pop music v souladu se státní politikou.

Aby se časopis vyhnul ukončení existence, redakce fungovala na kompromisech „[...] za jeden článek o Led Zeppelin či Bobu Dylanovi vyšel jiný z dílny funkcionářů.“⁹⁹

Předchozí kapitola ukazuje, že hardrockové skupiny se v časopisu i přes cenzuru a utlačování tohoto žánru objevovaly. V následující části výzkumu se budeme věnovat rozboru pravidelných rubrik i článků, profilů a rozhovorů mimo rubriky, ve kterých se hardrockové skupiny objevovaly.

7.1. Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple v článcích mimo rubriky časopisu

V časopisu se mimo stálé rubriky, kterým bude věnována pozornost v následující části práce, samozřejmě objevovaly i články nespádající pod žádnou rubriku.

Prvním a také jediným velkým článkem mimo rubriky zabývající se zkoumanými skupinami byl profil skupiny Led Zeppelin publikovaný v červnovém čísle roku 1975.

Autorem článku byl Jiří Černý. Na dvou stranách, které jsou profilu věnovány, Černý mluví o vzniku skupiny a její historii. V krátkosti pojednává o jednotlivých členech, popularitě skupiny a hodnotí její dosavadní tvorbu. V posledním odstavci se autor o Led Zeppelin vyjadřuje slovy: „[...] Led Zeppelin nikdy nebyli výraznými inovátory. Ani dvojalbum *Physical Graffiti* (Živá sgrafita) není z rodu *Seržantů Pepperů* nebo *Dylanova Blonde On Blonde*. Ale jako musí mít světová vážná hudba

⁹⁹ Vaněk, *Byl to jenom Rock'n'Roll?*, 509–512.

několik vynikajících filharmonií, které udržují reprodukční úroveň nejvýše, tak musí mít rock kapely jako jsou Led Zeppelin, aby nikdy nepřestalo být jasné, z čeho tahle hudba vznikla a jak ve své krásné syrové podobě vypadá, i když je hrají a zpívají lidé dnešních dnů a s dnešními nástroji.“¹⁰⁰ Součástí článku jsou také dvě fotografie skupiny (příloha č. 1 a 2).

Dalším článkem, kde bylo hlavní téma jedna ze sledovaných skupin, se v časopise objevil v říjnovém čísle roku 1976. V červenci roku 1976 skupina Deep Purple vydala oznámení o ukončení činnosti skupiny. O tři měsíce později, tedy v říjnovém čísle, vyšel článek Jiřího Černého s názvem „Tečka za Deep Purple“. Černý v článku mluví o celkovém úspěchu skupiny „[...] všechna její alba se svým prodejem kvalifikovala jako zlatá, Made In Japan a Machine Head dokonce jako platinová,“¹⁰¹ a shrnuje personální změny, kterými si skupina v době své existence prošla a které byly i důvodem k rozpadu skupiny.

V červencovém čísle 1978 Jiří Černý recenzuje nově vydanou desku od skupiny Deep Purple, kterou vydala společnost Supraphon. Deska nese název *Ochutnávka*. Její vydání přišlo tři roky později od původního vydání, které proběhlo v říjnu 1975, s originálním názvem *Come Taste the Band*. Černý se k vydané desce vyjadřuje pozitivně. Skupinu chválí za překvapivé nápady na desce a také jejich hraní, které stálé zní bez únavy. Černý recenzi doplňuje poznámkou, že na místo abstraktního přebalu Vladimíra Nagaje se na přebalu desky měla objevit fotka skupiny (přebal desky příloha č. 5).¹⁰²

V únorovém čísle 1970 vyšel článek Alexandra Goldscheidera s názvem „Pop a Klasika“. Článek se zabývá syntézou klasické hudby s hudbou populární. Skupina Deep Purple je tímto typem syntézy známá, v článku se objevují slova Malcolma Arnolda, který o Johnu Lordovi (klávesistovi Deep Purple) mluví s obdivem k jeho skladatelské práci. „Uvědomil jsem si, že spolu (s Deep Purple) bychom mohli udělat něco pro překlenutí propasti mezi světem orchestrální hudby a světem popu.“ Tyto komentáře odkazují na koncert Deep Purple s filharmonickým orchestrem pod

¹⁰⁰ Jiří Černý, „Oživla sgrafita, vznesl se Zeppelin,“ *Melodie* 13, č. 6 (červen 1975): 177.

¹⁰¹ Jiří Černý, „Tečka za Deep Purple,“ *Melodie* 14, č. 10 (říjen 1976): 292.

¹⁰² Jiří Černý, „Ochutnávka,“ *Melodie* 16, č. 7 (červenec 1978): 223.

vedením Malcolma Arnolda. Podobný sentiment doplňuje i John Lord.¹⁰³ Součástí tohoto článku je i fotografie skupiny s Malcolmem Arnoldem (příloha č. 4).

V říjnovém čísle 1973 se objevuje rozhovor s Viktorem Sodomou a Františkem Ringem Čechem. Ringo Čech v rozhovoru zmiňuje zařazení Deep Purple či Black Sabbath repertoáru, ale upřesňuje, že jejich verze je oproštěna od těžkopádnosti frázování. Sodoma k hardrocku dodává komentář: „U nás většina náročné skladby, jaké hrají skupiny Black Sabbath, Santana, Deep Purple, nepřijímá tak nadšeně jako jednoduché veselé písničky [...]“¹⁰⁴

V roce 1976 Led Zeppelin vydali koncertní film s názvem *The Song Remains the Same*, jehož natočení proběhlo v roce 1973 během koncertů v Madison Square Garden. V lednovém čísle roku 1979 v článku „V maďarských kinech ABBA i Led Zeppelin“ Jan Rejžek na film dává recenzi. Rejžek v recenzi chválí práci kamery i samotné vystoupení skupiny.¹⁰⁵

V dubnu 1979 byl publikován článek Heleny Nezvalové s názvem „Co se poslouchá v knihovnách“. Z výpůjčních záznamů hudebního oddělení Havířovské knihovny byl sestaven žebříček nejžádanějších desek, kde se na prvním místě i v 70. letech nepřekvapivě umístily The Beatles. Avšak na druhém místě nejžádanějších desek se umístily Deep Purple s deskou *Ochutnávka*.¹⁰⁶

Z průzkumu, o kterém ve svém článku píše Helena Nezvalová, můžeme vidět, že jakmile u nás byla deska některé zakazované skupiny dostupná, mezi posluchači byla populární a žádaná.

V srpnu 1979 se konal Knebworth Rock Festival 79, jehož hlavní aktéři byli Led Zeppelin. Miroslav J. Opl, který se festivalu účastnil, v prosincovém čísle 1979 festival recenzoval v článku s názvem „Návrat zatoulané vzducholodi“. Velká část recenze se věnovala vystoupení Led Zeppelin. Opl zde pozitivně hodnotí jednotlivé členy dané skupiny i celé jejich vystoupení. Dodává také, že ze skupiny vyzařuje pohoda a radost.¹⁰⁷ Na zadním obalu časopisu je také fotka skupiny Led Zeppelin, která byla součástí programu festivalu (příloha č. 3).

¹⁰³ Alexander Goldscheider, „Pop a klasika,“ *Melodie* 8, č. 2 (únor 1970): 42.

¹⁰⁴ Viktor Sodoma in „S parním strojem do hájemství rockové hudby (Viktor Sodoma a orch. Františka R. Čecha),“ *Melodie* 11, č. 10 (říjen 1973): 290.

¹⁰⁵ Jan Rejžek, „V maďarských kinech ABBA i Led Zeppelin,“ *Melodie* 17, č. 1 (leden 1979): 10.

¹⁰⁶ Helena Nezvalová, „Co se poslouchá v knihovnách,“ *Melodie* 17, č. 4 (duben 1979): 108.

¹⁰⁷ Miroslav J. Opl, „Návrat zatoulané vzducholodi,“ *Melodie* 17, č. 12 (prosinec 1979): 356.

7.2. Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple v rubrikách časopisu

7.2.1. Rubrika *Malý oznamovatel*

Rubrika *Malý oznamovatel* se v časopisu začala pravidelně objevovat od třetího čísla roku 1965. Rubrika fungovala jako inzertní služba, kde čtenáři mohli nabízet desky, plakáty a další věci či materiály spojené s hudbou k prodeji, výměně či koupi. Formát rubriky zůstal v každém čísle stejný, délka závisela na počtu zaslaných inzerátů do redakce. Rubrika byla rozdělena na tři sekce *Prodej*, *Koupě* a *Různě*, některé čísla rubriky obsahují i čtvrtou sekci *Výměna*.

Jak již bylo zmíněno v kapitole Česká hudební scéna 70. let, na začátku 70. let vznikaly jako reakce na nástup normalizace a rozdělení hudební scény na oficiální a undergroundovou scénu nelegální hudební burzy, kde byly distribuovány desky, jejichž importování bylo do Československa nelegální, a které tedy nebyly k dostání u oficiálních prodejců desek. Kromě burz byla tedy rubrika *Malý oznamovatel* dalším možným místem, kde byly fanouškům desky dostupné.

Jelikož tato rubrika fungovala v závislosti na čtenářských inzercích, dostáváme zde pohled na to, která ze zkoumaných skupin byla u fanoušků nejžádanější.

Podle zjištěných dat byla nejžádanější skupina Led Zeppelin, v rubrice se objevila celkem ve 206 inzerátech – 66,67 % z celkového počtu výskytu zmínek této skupiny. Druhou, fanoušky nejžádanější skupinou, byla skupina Deep Purple, která se objevila ve 204 inzerátech – 73,12 % z celkového počtu výskytu zmínek této skupiny. Nejméně žádaná byla skupina Black Sabbath. V rubrice se objevila ve 126 inzerátech – 80,25 % z celkového počtu výskytu zmínek o skupině.

7.2.2. Názory tuzemských umělců – rubrika *Co rádi poslouchají*

Rubrika *Malý oznamovatel* přiblížila, jaký zájem o hardrockovou hudbu i přes její negativní vyobrazení tehdejším politickým systémem fanoušci měli. Rubrika *Co rádi poslouchají* věnuje pozornost tuzemským osobnostem hudebního světa

a tomuto výzkumu dává pohled na to, zda byly mezi fanoušky hardrockových skupin i české hudební osobnosti. Rubrika byla součástí *Melodie* ve třech ročnících (1971, 1972, 1973) a předním domácím zpěvákům, skladatelům, hudebním publicistům a textařům pokládala otázku: Co rád/a posloucháš?

Průměrně se v rubrice objevilo 79 osobností ročně.¹⁰⁸ Z daného počtu osobností se o hardrockových skupinách zmínily pouze dvě osobnosti. V srpnovém čísle 1971 se v rubrice objevuje Josef Laufer, který na otázku odpovídá: „Momentálně hodně Led Zeppelin [...]“¹⁰⁹ V následujícím zářijovém čísle roku 1971 se v rubrice objevuje Petr Formánek, který zase zmiňuje skupinu Deep Purple: „[...] nejradši z té muziky mám Stravinského a z beatu Deep Purple.“¹¹⁰

Rubrika *Co rádi poslouchají* pro tento výzkum není jediným místem, kde můžeme zjistit, co tuzemské osobnosti poslouchaly. Pro zjištění toho, co osobnosti měly rády za hudbu, se nabízí i pohled na rozhovory či profily.

V únorovém čísle 1971 vyšel krátký profil o zpěvačce Věře Špinarové, ve kterém se zpěvačka o hardrockových skupinách zmiňuje: „[...] Moc se mi třeba líbí Deep Purple a Led Zeppelin,“ zpěvačka také zmiňuje, že by takový styl hudby chtěla zpívat, ale nemůže.¹¹¹

V prosincovém čísle roku 1975 se objevuje krátký profil Miloše Nopa, autor profilu zde zmiňuje, že Nop má rád skupinu Deep Purple.¹¹²

Jiný pohled na hardrockové skupiny a jmenovitě Black Sabbath má Luboš Andršt. V rozhovoru pro *Melodii* v červnovém čísle 1972 Andršt zmiňuje tehdejší rockové kapely jako celek, které jeho hudebnímu vkusu nevyhovují a k Black Sabbath dodává: „[...] to už vůbec není můj vkus.“¹¹³

¹⁰⁸ 1971 – 83 osobností, 1972 – 79 osobností, 1973 – 70 osobností.

¹⁰⁹ Josef Laufer in „Co rádi poslouchají,“ *Melodie* 9, č. 8 (srpen 1971): 230.

¹¹⁰ Petr Formánek in „Co rádi poslouchají,“ *Melodie* 9, č. 9 (září 1971): 262.

¹¹¹ Věra Špinarová in „Věra Špinarová – talent číslo 1?,“ *Melodie* 9, č. 2 (únor 1971): 50.

¹¹² „Miloš Nop,“ *Melodie* 13, č. 12 (prosinec 1975): 379.

¹¹³ Luboš Andršt in „Jazz Q – cesta a návraty,“ *Melodie* 10, č. 6 (červen 1972): 163.

7.2.3. Kritiky a recenze – rubriky *Jak já to slyším* a *Očima kritiků*

Součástí časopisu jsou rubriky zaměřené na recenzi a kritiku. Mezi tyto rubriky patří rubrika *Očima kritiků* a *Jak já to slyším*.

Rubrika *Jak já to slyším* se zaměřuje na recenzi písní. Celkový koncept rubriky je založen na slepém poslechu. Významní zpěváci, interpreti a další lidé ze světa hudby se zde vyjadřují k tuzemským i k zahraničním deskám. Každému recenzentovi je přehráno 10 skladeb bez udání jména skladby či interpreta a jeho úkolem je vyjádřit svůj názor k tomu, co zrovna v danou chvíli slyší. Na to, že tato rubrika neobsahuje promyšlené a dlouhé kritiky, také upozorňuje následující odstavec, který je k rubrice připojen: „Tato rubrika si neklade za cíl přinášet připravenou a promyšlenou kritiku, ale zachycuje jen a jen bezprostřední subjektivní pocity naslouchajících, vyjadřované okamžitě během ukázky a zaznamenané na magnetofonový pásek.“¹¹⁴ Rubrika byla pravidelnou součástí časopisu od ledna 1966. V každém čísle bylo puštěno jednomu, ve dvou výjimečných případech dvěma¹¹⁵ hostům průměrně okolo deseti písní.

V rubrice se objevuje pouze jedna skladba od jedné ze sledovaných skupin (viz tabulka č.1). V lednu roku 1970 se Petr Sís, host rubriky v tomto čísle, vyjadřuje ke skladbě „Good Times Bad Times“ od skupiny Led Zeppelin. Sís poznal interpreta, od kterého skladba pochází a ke skladbě se vyjadřuje slovy: „Tak tohle se mi líbí.“ Dále zmiňuje Jimmyho Page (kytaristu kapely), který podle Sísova názoru stále neztratil svůj názor a na rozdíl od jiných interpretů nehraje pouze pro peníze.¹¹⁶

Vladimír Mišík byl hostem rubriky *Jak já to slyším* v říjnu 1975, kde mu byla puštěna píseň skupiny Uriah Heep. Mišík svůj komentář začíná slovy: „Jaký to hluk,“ jako autory písně volí Uriah Heep či Deep Purple, dále ještě dodává, že písně hardrockových skupin jsou si až příliš podobné.¹¹⁷

Hostem rubriky *Jak já to slyším* v prosinci 1979 byl František Ringo Čech. K poslechu mu byla puštěna skladba skupiny Queen „Don't Stop Me Now,“ Čech dává krátké srovnání nahrávek od Queen se skupinou Deep Purple. Skupinu Deep Purple

¹¹⁴ „Jak já to slyším,“ *Melodie* 14, č. 11 (listopad 1976): 347.

¹¹⁵ V srpnu 1972 a prosinci 1973 byli v rubrice dva hosté.

¹¹⁶ Petr Sís in „Jak já to slyším,“ *Melodie* 8, č.1 (leden 1970): 15.

¹¹⁷ Vladimír Mišík in „Jak já to slyším,“ *Melodie* 13, č. 10 (říjen 1975): 311.

chválí, jelikož podle něj jejich nahrávky mají řád a jedna věc je krásně napojena na druhou, zatímco nahrávka Queen na něj působí jako by některé obraty byly do písňe vloženy jen proto, že tam museli něco dodat.¹¹⁸

interpret	hodnocená píseň	číslo časopisu	host	hodnocení
Led Zeppelin	„Good Times Bad Times“	leden 1970	Petr Sís	pozitivní
Black Sabbath	–	–	–	–
Deep Purple	–	–	–	–

Tabulka č. 1 – Hosté rubriky *Jak já to slyším* a jejich hodnocení skupin Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple

Rubrika *Očima kritiků* v *Melodii* funguje jako tabulka, kde redaktoři udělují bodové hodnocení nově vydaným deskám. V tabulce najdeme hodnocení jednotlivých redaktorů, ze kterého je vytvořeno celkové průměrné hodnocení (viz příloha č. 6).

V roce 1970 se rubrika v časopise objevovala ještě pod starým názvem *LP desky očima kritiků*, v rubrice byly hodnoceny jazzové a popové desky. V roce 1971 prošla rubrika změnou vizuální i obsahovou. V tomto roce byla ke kritice nově vydaných jazzových a popových desek nově přidána kritika singlů – SP desek.¹¹⁹

V rubrice se objevovaly desky vydané pod tuzemskými vydavatelskými společnostmi, ve většině případů to byly desky vydané pod společností Supraphon, v menším počtu pak desky společnosti Panton.

Československá kulturní politika 70. let zakazující hard rock samozřejmě ovlivnila i vydávání desek tohoto žánru na tuzemském trhu. Proto byl výskyt hardrockových desek v této rubrice jen ojedinělý. Z tvorby od sledovaných skupin se zde objevila pouze jedna deska.

V roce 1978 vyšla s tříletým zpožděním pod společností Supraphon deska skupiny Deep Purple s názvem *Ochutnávka* (původně deska vyšla v říjnu 1975 pod názvem *Come Taste the Band*). Deska se v rubrice objevila v červencovém čísle roku

¹¹⁸ František Ringo Čech in „Jak já to slyším,“ *Melodie* 17, č.12 (prosinec 1979): 378.

¹¹⁹ SP deska – Single Play deska, maximální délka záznamu na jedné straně desky byla 3 minuty.

1978. Jelikož rubrika neměla část věnovanou deskám rockové hudby, byla deska uvedena v části LP pop. V celkovém průměrném hodnocení deska získala 3,6 bodů, kdy maximální počet, jež deska mohla získat byl 5 bodů. V hodnocení jednotlivých kritiků dostala deska od Františka Horáčka 3 body, od Stanislava Titzla a Petra Dorůžky 3,5 bodů. Nejlepší hodnocení deska dostala od Jiřího Černého a Lea Jehne, kteří desce dali body 4.¹²⁰

Rubriky časopisu *Melodie* zaměřené na kritiku hudby ve svém obsahu zkoumaným hardrockovým skupinám velký prostor nevěnovaly. Tento výsledek však není zcela překvapivý, jelikož distribuce hardrockových desek byla v období normalizace v oficiálních sférách zakázána, zahraniční desky se k nám tudíž dostávaly hlavně v první polovině 70. let pouze nelegální cestou. Jejich dostupnost byla velmi omezená. Avšak můžeme vidět, že když se v ojedinělých případech hardrockové skupiny v rubrikách objevily, jejich kritika byla pozitivní.

Nedostatek hardrockových desek (písní v případě rubriky *Jak já to slyším*) k recenzování v obou rubrikách je samozřejmě spojen s tehdejší politickým systémem. Rubrika *Jak já to slyším* byla uveřejňována anonymně, můžeme zde však předpokládat, že písně ze zahraničních desek pocházely ze soukromých kolekcí redaktorů, pravděpodobně koupených na nelegálních burzách či jiným způsobem převezeny přes hranice. A jelikož desky v této době byly nedostatkovým a také především drahým zbožím, redaktoři ve svých kolekcích měli pouze interprety, jejichž hudbu preferovali.

Co se týká rubriky *Očima kritiků*, v této rubrice se objevovaly pouze desky vydané českými vydavatelskými společnostmi. Kvůli politické ideologii, která upozaďovala hard rock, se licenční desky sledovaných skupin až na jednu výjimku, jež byla deska *Ochutnávka* od Deep Purple, v 70. letech nevydávaly. Rozhodnutí o vydání desek samozřejmě vždy nestálo jen na politické ideologii, do tohoto rozhodnutí byla započítána i finanční stránka či osobní názor dramaturga vydavatelské společnosti k danému stylu, avšak můžeme předpokládat, že politická ideologie měla na tyto rozhodnutí největší vliv.

¹²⁰ LP pop, „Očima kritiků,“ *Melodie* 16, č. 7 (červenec 1978): 200.

7.2.4. Zahraniční hitparády – rubrika *Přehled světových hitparád*

Když byl v březnu roku 1969 odvysílán poslední díl české hitparády *Houpačka*,¹²¹ ve které se objevily písně českých i zahraničních umělců, následující české hitparády objevující se v časopisu *Melodie* obsahovaly pouze hity vydané tuzemskými hudebními společnostmi Supraphon,¹²² Panton¹²³ a Opus.¹²⁴ Zatímco společnost Panton licenční desky zahraničních interpretů vůbec nevydávala, vydávání licenčních desek společností Supraphon bylo s nástupem normalizace značně omezeno, především tedy politickou ideologií, která hudebnímu žánru hard rock nedávala prostor. „[...]“Politika“ vydávání licenčních alb v bývalém Československu se tedy řídila v první řadě ideologickým zadáním, dále finančními náklady na vydání, v tomto případě devizovými prostředky, a do jisté míry i odtažitým vztahem dramaturgů k novým hudebním formám.“¹²⁵

Z uvedených důvodů v českých hitparádách hardrockové interprety nelze najít, avšak jejich přítomnost byla vidět na příčkách zahraničních hitparád v rubrice *Přehled světových hitparád*.

Rubrika *Přehled světových hitparád* byla součástí časopisu *Melodie* od prvního – lednového čísla roku 1971. Rubriku od tohoto čísla až po říjnové číslo roku 1972 uváděl Jaromír Tůma. V listopadovém čísle 1972 rubriku poprvé uváděl Petr Dorůžka. V následujícím roce se Tůma a Dorůžka v uvádění rubriky střídali.

V desátém – říjnovém čísle roku 1973 se rubrika v časopise začala objevovat pod novým názvem *Co se ve světě líbí*, tu již uváděl pouze Petr Dorůžka. Naposledy byla rubrika v časopisu otištěna ve dvanáctém – prosincovém dílu z roku 1973.

Po celou dobu, kdy byla tato rubrika součástí časopisu, zde byly k nalezení výsledky hitparád z USA (Cashbox či Billboard), z Velké Británie (Melody Maker,

¹²¹ „Houpačka,“ (1964–1969) byla hitparáda Československého rozhlasu uváděna manželi Černými. („Dvanáct na houpačce“, Wikipedie, citováno: 4.12.2023, https://cs.wikipedia.org/wiki/Dvanáct_na_houpačce).

¹²² Hitparáda „*Hity Supraphonu*“ byla součástí *Melodie* od ledna 1971 do září 1973.

¹²³ Hitparáda společnosti Panton vycházející pod názvem „*Pantonium*“ byla součástí *Melodie* od března 1971 do září 1973.

¹²⁴ Hitparáda společnosti Opus „*10 z Opusu*“ byla součástí *Melodie* od ledna 1973 do září 1973.

¹²⁵ Vaněk, Byl to jenom Rock`n`Roll?, 179.

New Musical Express, Record Mirror, Disc a další) doplněné dalšími zeměmi, například Jugoslávií, Maďarskem, Polskem atd.

V obsahu rubriky se od skupiny Black Sabbath objevila jedna píseň („Paranoid“) a jedna LP deska (*Paranoid*, 1970). Od skupiny Led Zeppelin se objevily dvě písně („Immigrant song“ a „Rock and Roll“) a tři LP desky – *Led Zeppelin* (1969), *Led Zeppelin III* (1970) a *House of the Holy* (1973). Od skupiny Deep Purple se objevilo pět písní („Black Night“, „Strange King of Woman“, „Fireball“, „Child in Time“ a „Smoke on the Water“) a dvě LP desky – *Made in Japan* (1972) a *Who Do You Think We Are* (1973).

Součástí rubriky je komentář redaktora, který rubriku v daném čísle uvádí. Komentář má za úkol výsledky hitparád doplnit, v některých případech se v tomto komentáři objevuje i redaktorova krátká kritika. Například v lednovém čísle roku 1972 se v doplňujícím komentáři Jaromíra Tůmy objevuje komentář ke čtvrtému albu Led Zeppelin „[...] čtvrté album Led Zeppelin, po mém soudu jejich nejlepší,“¹²⁶ v dubnovém čísle roku 1972 pak Tůma čtvrté album skupiny Led Zeppelin označuje jako „nezbytné“,¹²⁷ obecně tímto komentářem odkazuje na zahraniční žebříčky LP desek, kde se ve většině případů Led Zeppelin objevují.

Hardrockové skupiny součástí tuzemských hitparád nebyly, naopak v zahraničí skupiny obsazovaly dokonce i první příčky hitparád. Například v sousedním Polsku skupiny se svými skladbami obsazovaly první místa.¹²⁸

Mimo rubriku *Přehled světových hitparád* se v časopisu objevovaly i krátké souhrnné články mapující výsledky ročních anket britských týdeníků.

V dubnovém čísle roku 1971 je uveřejněn seznam *Bestsellery 1970*, pocházející z týdeníku *Melody Maker*.¹²⁹ V kategorii dlouhohrající desky Led Zeppelin obsadily 1. místo se svým 3. albem *Led Zeppelin III* (1970). Ve stejné

¹²⁶ Jaromír Tůma, „Přehled světových hitparád,“ *Melodie* 10, č. 1 (leden 1972): 6.

¹²⁷ Jaromír Tůma, „Přehled světových hitparád,“ *Melodie* 10, č. 5 (květen 1972): 136.

¹²⁸ „Přehled světových hitparád,“ *Melodie* 9, č. 3 (březen 1971): 68, *Melodie* 10, č. 4 (duben 1972): 102.

¹²⁹ *Melody Maker* (1926–2000) byl britský týdeník, který se původně věnoval taneční hudbě, v 50. letech hudbě jazzové, později byl zaměřen na popovou a rockovou hudbu. („Melody Maker,“ Wikipedie, otevřená encyklopedie, citováno: 4.12.2023, https://cs.wikipedia.org/wiki/Melody_Maker).

kategorii Deep Purple obsadily 6. místo se svým č. 4 albem *Deep Purple in Rock* (1970).¹³⁰ V červencovém čísle roku 1971 jsou v *Melodii* uveřejněné výsledky *Disc Awards 1971* pocházející z britského časopisu Disc and Music Echo.¹³¹ V mezinárodní kategorii byla nejlepší skupina roku Led Zeppelin.¹³² V *Melody Maker Pop Poll 1971* se Led Zeppelin v britské i v mezinárodní sekci nejlepších skupin umístila na 3. místě.¹³³

V lednovém čísle 1976 vyšel krátký článek s názvem *Led Zeppelin a Yes na špičce*. Článek rozebírá výsledky ankety *Melody Maker* za rok 1975. Z výsledků můžeme vidět, že skupině Led Zeppelin se na jejich domácí scéně dostávalo velkých úspěchů. Celkové seskupení i jednotliví členové skupiny se umístili na prvních příčkách ankety.¹³⁴

¹³⁰ „Bestsellery 1970,“ *Melodie* 9, č. 4 (duben, 1971): 113.

¹³¹ Disc and Music Echo (1958–1975) byl britský týdeník věnující se populární hudbě v letech 1958–1975. („Disc (Magazine),“ Wikipedia, citováno: 3.12.2023, [https://en.wikipedia.org/wiki/Disc_\(magazine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Disc_(magazine))).

¹³² „Ellington stále v čele,“ *Melodie* 9, č. 7 (červenec 1971): 205.

¹³³ „MM Pop Poll 1971,“ *Melodie* 9, č. 12 (prosinec 1971): 362.

¹³⁴ „Led Zeppelin a Yes na špičce,“ *Melodie* 14, č. 1 (leden 1976): 3.

8. Výskyt klíčových slov hardrockových skupin v časopisu *Melodie* v porovnání s jinými interprety

8.1. Zahraniční interpreti

Ze zahraničních skupin bylo pro porovnání vybráno 5 skupin, jejichž hudební kariéra nezačala později než v roce 1971.

Covach a Flory ve své knize *What's That Sound?* mapují hudební styly od 20. let minulého století po 10. léta 21. století. Ke každému stylu je v knize uvedeno několik významných interpretů, které na daný styl měli velký vliv. Kapitole *The Growing Rock Monster* je věnována rocku 70. let, a právě v této kapitole se objevují skupiny Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple.

Kapitola *The Growing Rock Monster*¹³⁵ byla zdrojem výběru skupin pro následující porovnání výskytu klíčových slov. Pro porovnání byly zvoleny tyto skupiny: Aerosmith (USA), ZZ Top (USA), King Crimson (Velká Británie) a Jethro Tull (Velká Británie). Jako poslední byla zvolena skupina Locomotiv GT (Maďarsko), která podle slov Vojtěcha Lindaura z dokumentu *Bigbít v 70. letech* představovala pro české hardrockové fanoušky jistou svobodu projevu.¹³⁶

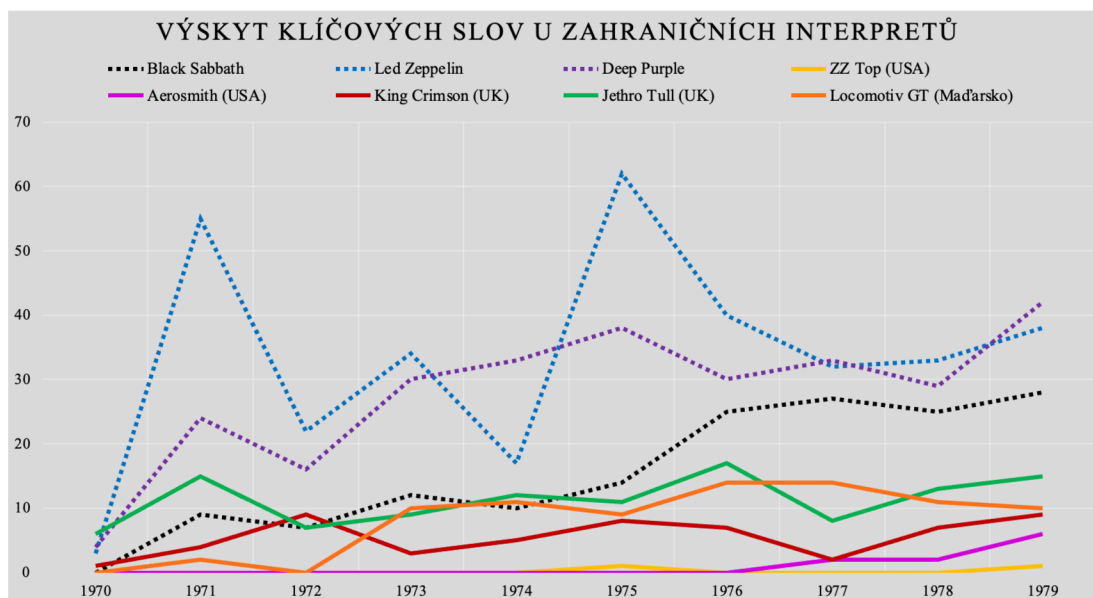
Ze skupin Aerosmith, ZZ Top, King Crimson, Jethro Tull a Locomotiv GT měla nejvyšší výskyt klíčových slov britská skupina Jethro Tull s celkovým počtem 113, kdy největší frekvence výskytů byla v roce 1976 se 17 výskyty. Žádná ze skupin neměla celkový počet výskytů větší než skupiny Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple avšak v roce 1971 a 1974 frekvence výskytů u skupiny Jethro Tull byla větší než ta u skupiny Black Sabbath (viz tabulka č.2 a graf č. 3).

¹³⁵ Covach and Flory, *What's that sound?*, 293–334.

¹³⁶ Vojtěch Lindaur, 1998 in *Bigbít*, díl 19. čas: 23:18

Interpret	Rok/počet zmínek									
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Black Sabbath	–	9	7	12	10	14	25	27	25	28
Led Zeppelin	3	55	22	34	17	62	40	32	33	38
Deep Purple	4	24	16	30	33	38	30	33	29	42
ZZ Top (USA)	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1
Aerosmith (USA)	–	–	–	–	–	–	–	2	2	6
King Crimson (UK)	1	4	9	3	5	8	7	2	7	9
Jethro Tull (UK)	6	15	7	9	12	11	17	8	13	15
Locomotiv GT (Maďarsko)	–	2	–	10	11	9	14	14	11	10

Tabulka č. 2 – výskyt klíčových slov zahraničních interpretů

Graf č. 3 – výskyt klíčových slov u zahraničních interpretů

8.2. Čeští rockoví interpreti

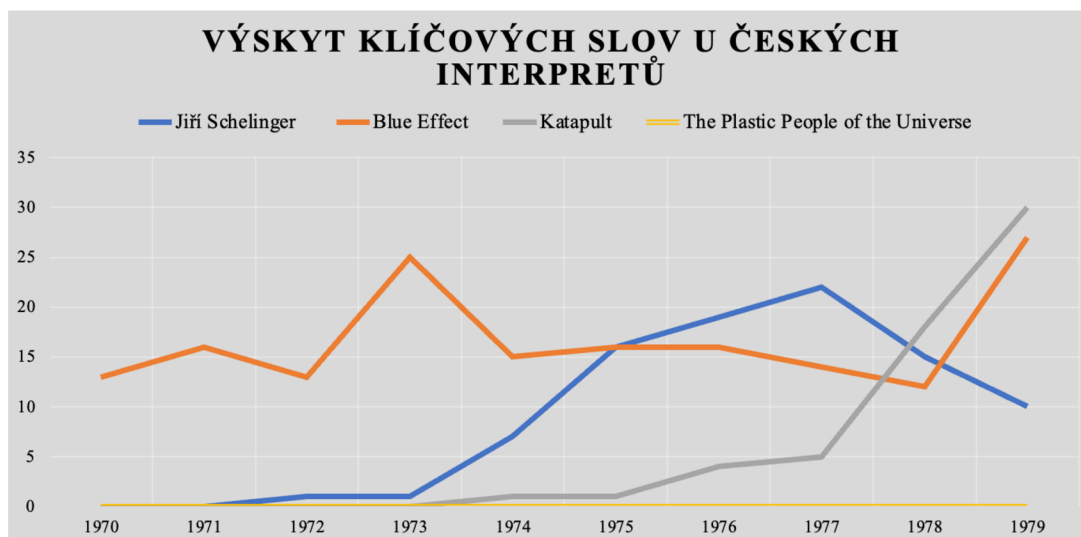
Čeští interpreti byli vybráni podle Mikoláše Chadimy. Chadima ve své knize *Alternativa I* rozděluje rockové skupiny 70. let na dvě skupiny – oficiální skupiny a neoficiální skupiny, které dále dělí na další kategorie. Pro porovnání byly vybrány dvě oficiální skupiny – Blue Effect (Modrý efekt či M. efekt) a poté skupina Katapult. Z neoficiální kategorie byla zvolena skupina The Plastic People of the Universe.¹³⁷ Jiří Schelinger byl do porovnání vybrán, jelikož vydával české coververze písní hardrockových skupin.

Z vybraných českých interpretů měla v celkovém zkoumaném období největší výskyt klíčových slov skupina Blue Effect s počtem 167. Z tabulky (viz tabulka č. 3) však můžeme vidět, že v roce 1979 se skupina Katapult v *Melodii* ocitla vícekrát než skupina Blue Effect. V případě skupiny The Plastic People of the Universe, která patřila do neoficiální části rockové scény, se v *Melodii* neobjevuje žádná zmínka (viz tabulka č. 3 a graf č. 4).

Interpret	Rok/počet zmínek									
	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
Jiří Schelinger	–	–	1	1	7	16	19	22	15	10
Blue Effect	13	16	13	25	15	16	16	14	12	27
Katapult	–	–	–	–	1	1	4	5	18	30
The Plastic People of the Universe	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Tabulka č. 3 – výskyt klíčových slov u českých interpretů

¹³⁷ Chadima, *Alternativa I od rekvifikací k „Nové“ vlně se starým obsahem*, 12–13.

Graf č. 4 – výskyt klíčových slov u českých interpretů

Závěr

Pokud se vrátíme k počáteční tezi Josefa Vlčka „A samozřejmě jako, tady byla obrovská skupina lidí, který od začátku strašně žrali Black Sabbath. To jako já jsem znal takový ty party těch Black Sabbathistů a Deep Purplistů a těhle těch. Tak toho bylo hrozně moc. Já si myslím, že to bylo asi nejširší,¹³⁸ a vzali bychom v potaz výskyty zmínek v rubrice *Malý oznamovatel*, zájem o hudbu těchto skupin z pohledu fanoušků se v časopisu *Melodie* prokázal. Ne sice příliš velký, jak by mohla teze Vlčka naznačovat, ale skupiny součástí této rubriky byly.

Články, jež se v časopisu objevovaly, čtenářům ve většině případů podávaly pouze všeobecné informace o vzniku, vývoji či novinkách týkajících se skupin. V celkovém zkoumaném období se objevuje pouze jeden recenzní článek k desce *Ochutnávka* od Deep Purple, ke stejné desce můžeme také najít jedinou zmínku týkající se hardrockových skupin v rubrice *Očima kritiků*. Podobně ojediněle se objevují i výskyty v rubrice *Jak já to slyším* (jediný výskyt byla píseň „Good Times Bad Times“ od Led Zeppelin). Ojedinělý je také profil skupiny Led Zeppelin, jehož autorem byl Jiří Černý.

Popularitu skupin můžeme vidět pouze na výčtu světových hitparád v rubrice *Přehled světových hitparád*, jelikož v tomto období v česku nefungovala žádná jiná hitparáda, ve které by se hardrockové skupiny objevovaly. Avšak z výsledků zahraničních hitparád můžeme vidět, že i když u nás hardrockové skupiny byly utlačované, v zahraničí se držely na prvních příčkách hitparád.

Z porovnání výskytu klíčových slov s jinými zahraničními interprety můžeme vidět, že až na americké skupiny Aerosmith a ZZ Top, měli Led Zeppelin a Deep Purple v časopise největší výskyt, zatímco Black Sabbath se s ostatními interprety drží v podstatě na stejné úrovni.

V případě výskytů klíčových slov českých interpretů se ve zkoumaném období nejvíce objevovala skupina Blue Effect, která podle Chadimy patřila do oficiální části české rockové scény. Žádné výskyty klíčových slov nebyly zaznamenány u skupiny The Plastic People of the Universe, která patřila na zcela opačnou část rockové scény, tedy do neoficiální části.

¹³⁸ Josef Vlček, 1998, Bigbít, díl 19., video, čas: 15:14.

Cíli této práce bylo zjistit, zda se hardrockové skupiny i přes utlačování a zákazy tehdejšího politického systému do českých médií dostávaly, jestli měly u nás velké fanouškovské zázemí, jak teze Josefa Vlčka naznačuje a jaký úspěch tyto skupiny u nás měly.

Hardrockové skupiny se i přes zákazy a utlačování skutečně do českých médií dostávaly, avšak jejich výskyt v časopisu *Melodie* velký nebyl. Z pohledu fanoušků skupiny byly žádané, což dokazuje rubrika *Malý oznamovatel*, avšak velké fanouškovské zázemí z výzkumu časopisu *Melodie* nelze potvrdit. Oblíbenost či pozitivní názor na hardrockové skupiny vyjádřily některé osobnosti tuzemského hudebního světa a alespoň malou úspěšnost skupin můžeme vidět v ojedinělých recenzích.

Výskyt týkající se klíčových slov skupiny Led Zeppelin je největší, ale v průběhu 70. let kolísavý, u Deep Purple je výskyt menší a také kolísavý, a i když je výskyt u Black Sabbath ze všech skupin nejmenší, od začátku po konec zkoumaného období můžeme vidět jeho postupný nárůst (viz graf č. 3).

Anotace

Autor: Debora Volkmerová

Fakulta a katedra: Filozofické fakulta, katedra muzikologie

Název práce: Recepce hard rocku v Československu v 70. letech na příkladu Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple (pohledem obsahové analýzy časopisu *Melodie*)

Vedoucí práce: Mgr. Jan Blüml, Ph.D.

Počet znaků: 74462

Počet příloh: 6

Počet titulů použité literatury: 18

Klíčová slova: Česká rocková scéna, normalizace, hard rock, analýza, Black Sabbath, Led Zeppelin, Deep Purple,

Anotace: Bakalářská práce se zabývá recepcí hard rocku v období 70. let v Československu. V první části se věnuje české rockové scéně, zaměřuje se na to, jak byla hudební scéna ovlivněna normalizací, jak v této době probíhaly rekvalifikační zkoušky a věnuje pozornost fenoménu hudebních burz. Výzkumná část se zaměřuje na otázky, jak velké fanouškovské zázemí u nás hardrockové skupiny Black Sabbath, Led Zeppelin a Deep Purple měly a na recepci těchto hardrockových skupin v časopisu *Melodie*. Výzkum se věnuje článkům a pravidelným rubrikám časopisu, ve kterých se tyto skupiny objevily.

Keywords: Czech rock music scene, normalization, hard rock, analysis, Black Sabbath, Led Zeppelin, Deep Purple

Annotation: The bachelor thesis deals with the reception of hard rock in the 1970s in Czechoslovakia. In the first part, it examines the Czech rock scene, focusing on how the music scene was influenced by normalization, how music qualifications were conducted during this period and paying attention to the phenomenon of illegal music fairs. The research part focuses on the questions of how big of a fan base the hard rock bands Black Sabbath, Led Zeppelin and Deep Purple had in this country and the reception of these hard rock bands in *Melodie* magazine. The research looks at the articles and regular sections in the magazine in which these bands appeared.

Resumé

Tato práce se zaměřuje na recepci hardrockových skupin Black Sabbath, Deep Purple a Led Zeppelin v Československu v 70. letech 20. století.

Zatímco v zahraničí byly hardrockové skupiny populární a úspěšné, v Československu byla rocková a hardrocková scéna tehdejším politickým systémem utlačována a zakazována. Avšak teze Josefa Vlčka z 19. dílu dokumentárního seriálu *Bigbít*, která zní: „A samozřejmě jako, tady byla obrovská skupina lidí, který od začátku strašně žrali Black Sabbath. To jako já jsem znal takový ty party těch Black Sabbathistů a Deep Purplistů a těhle těch. Tak toho bylo hrozně moc. Já si myslím, že to bylo asi nejširší,“ dává indicie k tomu, že i přes utlačování a zakazování hard rocku měly hardrockové skupiny v Československu velké fanouškovské zázemí.

V práci bylo zkoumáno, zda měly hardrockové skupiny v Československu fanoušky, a také to, jak byly tyto skupiny vnímány. Pro výzkum byl vybrán měsíčník *Melodie: časopis, který hraje*. Tento časopis byl v období normalizace jediným periodikem, jehož celý obsah byl věnován populární hudbě. Období 70. let bylo pro výzkum zvoleno, jelikož v této době byl politický útlak hardrockové hudby nejrazantnější a také kvůli existenci zkoumaných skupin.

Recepce skupin byla v časopisu zkoumána v článcích a pravidelných rubrikách. Nejvíce se skupiny vyskytovaly v inzertní rubrice *Malý oznamovatel*. Několik názorů na skupiny se objevovalo v rubrice *Co rádi poslouchají*, nebo v profilech či rozhovorech s osobnostmi české hudební scény. Dalším místem, kde se skupiny objevovaly, byla rubrika *Přehled světových hitparád*, kde se objevovaly výsledky z různých světových hitparád. Recenzní rubriky *Jak já to slyším* a *Očima kritiků* o skupinách pojednávaly jen zcela výjimečně. Na konci práce je provedeno porovnání výskytu zmínek hardrockových skupin se zahraničními a českými interprety.

Summary

This thesis focuses on the reception of the hard rock bands Black Sabbath, Deep Purple and Led Zeppelin in Czechoslovakia in the 1970s.

While hard rock bands were popular and successful abroad, in Czechoslovakia the rock and hard rock scene was oppressed and banned by the political system. However, Josef Vlček's statement from the 19th episode of the documentary series *Bigbít*, which reads, "And of course, like, there was a huge group of people who were really into Black Sabbath from the beginning. I mean, I knew like the fan of Black Sabbath and Deep Purple and all that, so there was a lot of that. I think it was probably the widest," gives us clues to the fact that, despite the oppression and banning of hard rock, hard rock bands had a large fan base in Czechoslovakia.

The thesis investigated whether hard rock bands had fans in Czechoslovakia and how these bands were perceived. The monthly magazine *Melodie: časopis, který hraje* (*Melody: the magazine that plays*) was chosen for the research. This magazine was the only periodical during the normalisation period whose entire content was devoted to popular music. The period of the 1970s was chosen for the research because the political oppression of hard rock music was most pronounced at this time and also because of the existence of the groups under study.

The reception of the groups was explored in articles and regular columns in the journal. Groups were most prevalent in the advertisement section, *Malý oznamovatel* (*The Little Whistleblower*). A few opinions about bands appeared in the column *Co rádi poslouchají*, or in profiles or interviews with personalities of the Czech music scene. Another place where bands appeared was in the *Přehled světových hitparád* (*World charts overview*) section, where results from various world charts appeared. The review columns *Jak já to slyším* (*As I Hear It*) and *Očima kritiků* (*Through the Eyes of Critics*) covered bands only very rarely. At the end of the thesis, a comparison of the frequency of mentions of hard rock bands with foreign and Czech performers is made.

Zusammenfassung

Diese Arbeit befasst sich mit der Rezeption der Hardrock-Bands Black Sabbath, Deep Purple und Led Zeppelin in der Tschechoslowakei in den 1970er Jahren.

Während Hardrockbands im Ausland beliebt und erfolgreich waren, wurde die Rock und Hardrockszene in der Tschechoslowakei vom politischen System unterdrückt und verboten. Die Aussage von Josef Vlček aus der 19. Folge der Dokumentarserie *Bigbít*, die lautet, „Und natürlich gab es eine große Gruppe von Leuten, die von Anfang an auf Black Sabbath standen. Ich meine, ich kannte die Fans von Black Sabbath und Deep Purple und all das, also gab es eine Menge davon. Ich denke, es war wahrscheinlich die größte Gruppe,“ gibt uns Hinweise darauf, dass Hardrock-Bands trotz der Unterdrückung und des Verbots von Hardrock in der Tschechoslowakei eine große Fangemeinde hatten.

In dieser Arbeit wurde untersucht, ob Hardrock-Bands in der Tschechoslowakei Fans hatten und wie diese Bands wahrgenommen wurden. Für die Untersuchung wurde die Monatszeitschrift *Melodie: časopis, který hraje (Melodie: das Magazin, das spielt)* ausgewählt. Diese Zeitschrift war die einzige Zeitschrift während der Normalisierungszeit, deren gesamter Inhalt der populären Musik gewidmet war. Der Zeitraum der 1970er Jahre wurde für die Untersuchung gewählt, weil die politische Unterdrückung der Hardrock-Musik zu dieser Zeit am stärksten ausgeprägt war und weil es die untersuchten Gruppen gab.

Die Rezeption der Gruppen wurde in Artikeln und regelmäßigen Spalten der Zeitschrift untersucht. Am häufigsten wurden Gruppen im Anzeigenteil, *Malý oznamovatel (Kleiner Sprecher)*, vorgestellt. Einige wenige Meinungen über Bands erschienen in der Kolumne *Co rádi poslouchají (Was sie sich gerne anhören)* oder in Profilen oder Interviews mit Persönlichkeiten der tschechischen Musikszene. Ein weiterer Ort, an dem Bands auftauchten, war die Rubrik *Přehled světových hitparád*, in der die Ergebnisse verschiedener Weltcharts erschienen. In den Rezensionsspalten *Jak já to slyším (Wie ich es höre)* und *Očima kritiků (Mit den Augen der Kritiker)* wurde nur sehr selten über Bands berichtet. Am Ende der Arbeit wird ein Vergleich der Häufigkeit der Erwähnung von Hardrockbands mit ausländischen und tschechischen Interpreten vorgenommen.

Soupis pramenů a literatury

Periodika:

Husák, Martin. „Rock Music Censorship in Czechoslovakia Between 1969-1989“ *Popular Music and Society* 40, č. 3 (2017): 310–329, <https://doi.org/10.1080/03007766.2017.1295503>.

„Melodie.“ Národní digitální knihovna. <https://ndk.cz/periodical/uuid:eeb9b200-25cd-11e7-b650-5ef3fc9ae867>.

Štefl, Vítězslav. Letem kytarovým světem: Hard rock. *Muzikus* 13, č. 7 (červenec 2003): 38–41.

Štefl, Vítězslav. Letem kytarovým světem: Heavy metal. *Muzikus* 13, č. 9 (září 2004): 46–50.

Melodie

Andršt, Luboš. „Jazz Q – cesta a návraty,“ *Melodie* 10, č. 6 (červen 1972): 163.

„Bestsellery 1970.“ *Melodie* 9, č. 4 (duben 1971): 113.

Čech, František Ringo. „Jak já to slyším.“ *Melodie* 17, č. 12 (prosinec 1979): 378.

Černý, Jiří. „Ožila sgrafita, vznesl se Zeppelin.“ *Melodie* 13, č. 6 (červen 1975): 176–177.

Černý, Jiří. „Tečka za Deep Purple.“ *Melodie* 14, č. 10 (říjen 1976): 292.

Černý, Jiří. „Ochutnávka.“ *Melodie* 16, č. 7 (červenec 1978): 223.

„Ellington stále v čele.“ *Melodie* 9, č. 7 (červenec 1971): 205.

Formánek, Petr. „Co rádi poslouchají,“ *Melodie* 9, č. 9 (září 1971): 262.

Goldscheider, Alexander. „Pop a klasika.“ *Melodie* 8, č. 2 (únor 1970): 40–42

„Jak já to slyším.“ *Melodie* 14, č. 11 (listopad 1976): 347.

Laufer, Josef. „Co rádi poslouchají,“ *Melodie* 9, č. 8 (srpen 1971): 230.

„Led Zeppelin a Yes na špičce.“ *Melodie* 14, č. 1 (leden 1976): 3.

„Miloš Nop.“ *Melodie* 13, č. 12 (prosinec 1975): 379.

„MM Pop Poll 1971.“ *Melodie* 9, č. 12 (prosinec 1971): 362.

Mišík, Vladimír. „Jak já to slyším.“ *Melodie* 13, č. 10 (říjen 1975): 311.

Nezvalová, Helena. „Co se poslouchá v knihovnách.“ *Melodie* 17, č. 4 (duben 1979): 108.

Opl, Miroslav J. „Návrat zatoulané vzducholodi.“ *Melodie* 17, č. 12 (prosinec 1979): 356.

„Očima kritiků.“ *Melodie* 16, č. 7 (červenec 1978): 200.

„Přehled světových hitparád.“ *Melodie* 9, č. 3 (březen, 1971): 68.

„Přehled světových hitparád.“ *Melodie* 10, č. 4 (duben 1972): 102.

Rejžek, Jan. „V maďarských kinech ABBA i Led Zeppelin.“ *Melodie* 17, č. 1 (leden 1979): 10.

Sís, Petr. „Jak já to slyším.“ *Melodie* 8, č. 1 (leden 1970): 15.

Sodoma, Viktor. „S parním strojem do hájemství rockové hudby (Viktor Sodoma a orch. Františka R. Čecha),“ *Melodie* 11, č. 10 (říjen 1973): 290.

Špinarová, Věra. „Věra Špinarová – talent číslo 1?“, *Melodie* 9, č. 2 (únor 1971): 50.

Tůma, Jaromír. „Přehled světových hitparád.“ *Melodie* 10, č. 1 (leden 1972): 6.

Tůma, Jaromír. „Přehled světových hitparád.“ *Melodie* 10, č. 5 (květen, 1972): 136.

Video

Bigbít – dokumentární cyklus České televize, 1998–2000

Hladík, Radim. „1998, Bigbít.“ České televize. Díl 19, čas: 18:22.

Marek, Vlasta. „1998, Bigbít.“ České televize. Díl 19, čas: 5:33.

Lindaur, Vojtěch. „1998, Bigbít.“ České televize. Díl 19, čas: 23:18.

Vlček, Josef. „1998, Bigbít.“ České televize. Díl 19, čas: 15:14.

Knihy

Alan, Josef. *Alternativní kultura: příběh české společnosti 1945–1989*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001.

Blüml Jan, *Progresivní rock. Světová a československá scéna ve vybraných reflexích*. (Togga, 2017).

Covach, John a Andrew Flory. *What's That Sound?: An Introduction to Rock and Its History*. New York: WW Norton & Co, 2018.

Denčevová, Ivana, Čunas, František Stárek a Stehlík Michal, *Tváře undergroundu*. Praha: Radioservie, 2012.

Chadima, Mikoláš. *Alternativa I od rekvalifikaci k „Nové“ vlně se starým obsahem. (Svědectví o českém rocku sedmdesátých let)*. Praha: Galen, 2015.

Charton, Katherine. *Rock Music Styles: A History*. New York: McGraw-Hill Education, 2019.

Lindaur, Vojtěch, a Ondřej Konrád. *Bigbit*. Praha: Torst, 2001.

Macek, Petr. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Supraphon, 1997.

Matzner, Antonín, Ivan Poledňák a Igor Wasserberger. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby, část věcná*. Praha: Supraphon, 1983.

Moore, Allan F. *Rock: The Primary Text: Developing a musicology of rock*. Hampshire: Ashgate Publishing, 2001.

Romanowsky, Patricia , Holly Georde-Warren a Jon Pareles. *The New Rolling Stone Encyclopedia of Rock & Roll*. New York: Fireside, 1995.

Sedláková, Renata. *Výzkum médií, Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014.

Shuker, Roy. *Popular music: The Key Concepts*. New York: Routledge, 2005.

Universum: všeobecná encyklopedie - 3. díl: F-H. Praha: Odeon, 2000.

Vaněk, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll? – Hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989*. Praha: Academia, 2010.

Vlček, Josef. *Rockové směry a styly*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1988.

Walser, Robert. *Running with the Devil: Power, Gender, and Madness in Heavy Metal Music*. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press, 1993.

Weinstein, Deena. *Heavy Metal: The Music and Its Culture*. Boston: Da Capo Press, 2000.

Akademické práce

Blüml, Jan. “Státní kulturní politika a česká populární hudba v období tzv. normalizace (k činnosti státních uměleckých agentur v letech 1969–1989)” in *Proměny hudby v měnící se světě*, Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. Dostupné z:
https://www.academia.edu/38523018/Státní_kulturní_politika_a_česká_populární_hudba_v_období_tzv_normalizace_doc_

Ramet, Sabrina P. a Dordevic Vladimir. „*The three phases of rock music in Czech lands*.“ University of California Press, 2019.

Kvalifikační práce

Andrs, Jiří. „Dovoz a šíření gramofonových desek do Československa v období normalizace,“ Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, 2015.

Jirásková Lucie. „Pink Floyd a český kulturní kontext,“ Bakalářská práce, Jihočeská univerzita, 2022.

Pejcha, Jiří. „Britský hard rock 70. let 20. století.“ Bakalářská práce, Masarykova univerzita, 2008.

Vanicek, Anna. „Passion Play: Underground Rock Music in Czechoslovakia, 1968-1989.” Master’s Thesis, York University, 1997. https://www.nlc-bnc.ca/obj/s4/f2/dsk2/ftp04/mq22882.pdf?oclc_number=46556646.

Elektronické zdroje

Bigbít. Internetová encyklopedie rocku.

<https://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/>.

Encyklopedia Britannica. <https://www.britannica.com>.

Fast, Susan. "Led Zeppelin." Oxford Music Online, 2001.

<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.45837>.

"History." Black Sabbath. <https://www.blacksabbath.com/history.html>.

Knechtová, Zdeňka, Andrea Pokorná, Edita Pešáková a Dana Dolanská. "Kvalitativní výzkum." Muni. Citováno: 27.3.2023.

https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/lf/js19/metodika_zp/web/pages/06-kvalitativni.html.

Kot, Greg. "Black Sabbath." Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Black-Sabbath>.

Moore, F. Allan. "Deep Purple." Oxford Music Online, 2001.

<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.46246>.

Moore, F. Allan. "Hard Rock." Oxford Music Online. 2001,

<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.46249>.

Národní knihovna České republiky. Dostupné z: <https://kramerius5.nkp.cz>

Slovník české literatury po roce 1945. "Panorama." Naposledy upraveno: 28.1.2015.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1827>.

Slovník české literatury po roce 1945. "Orbis." Naposledy upraveno: 23.1.2015.

<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1849>.

“Stanislav Titzl.” Český hudební slovník. Naposledy editováno 7.7. 2008. Citováno: 26.3.2023.

https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/component/mdictionary/?task=record.record_detail&id=1002983.

Walser, Robert. “Black Sabbath.” Oxford Music Online, 2001.

<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.49143>.

Walser, Robert. “Heavy metal.” Oxford Music Online, 2001.

<https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.49140>.

Wikipedia. “Black Sabbath.” Naposledy upraveno: 26.6.2023.

https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Sabbath.

Wikipedie. “Black Sabbath.” Naposledy upraveno: 22.2.2023.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Black_Sabbath.

Wikipedia. “Deep Purple.” Naposledy upraveno: 26.2.2023.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Deep_Purple.

Wikipedia. “Hard rock.” Naposledy upraveno: 27. 3. 2023.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Hard_rock.

Wikipedie. “Led Zeppelin.” Naposledy upraveno: 11.4.2023.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Led_Zeppelin.

Wikipedia. “Led Zeppelin.” Naposledy upraveno: 26.6.2023.

https://en.wikipedia.org/wiki/Led_Zeppelin.

Wikipedie. “Melodie (Časopis).” Naposledy upraveno: 30. 10. 2022. Citováno: 26. 3. 2023. [https://cs.wikipedia.org/wiki/Melodie_\(časopis\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Melodie_(časopis)).

“Zemřel hudební publicista a překladatel Lubomír Dorůžka.” Novinky.cz. Naposledy aktualizováno 17.12.2013. Citováno: 26.3.2023.

<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zemrel-hudebni-publicista-a-prekladatel-lubomir-doruzka-213119>.

Soupis příloh

1. Led Zeppelin (*Melodie*, 1975, č. 6, str. 176)
2. Led Zeppelin (*Melodie*, 1975, č. 6, str. 177)
3. Led Zeppelin (*Melodie*, 1979, č. 12, str. 384b)
4. Deep Purple s dirigentem a skladatelem Malcolmem Arnoldem (*Melodie*, 1970, č. 2, str. 41)
5. Přebal desky Depp Purple – *Ochutnávka*, vydaná společností Supraphon v roce 1978
6. Rubrika *Očima kritiků* (*Melodie*, 1972, č. 4, str. 103)

Příloha č. 1

Led Zeppelin (*Melodie*, 1975, č. 6, str. 176)

Příloha č. 2

Led Zeppelin (*Melodie*, 1975, č. 6, str. 177)

Příloha č. 3

Led Zepelin (Melodie, 1979, č. 12, str. 384b)

Příloha č. 4

Deep Purple s dirigentem a skladatelem Malcolmem Arnoldem (*Melodie*, 1970, č. 2, str. 41)

Příloha č. 5

Přebal desky Depp Purple – *Ochutnávka*, vydaná společností Supraphon v roce 1978

Příloha č. 6

Rubrika *Očima kritiků* (Melodie, 1972, č. 4, str. 103)

Skladby:		OČIMA KRITIKŮ					Průměr
		Jiří Cerný	František Horáček	Josef Kótek	Petr Sís	Stanislav Titzl	
LETADLO JE VELKÝ PTÁK / Jan Vodňanský a Petr Skoumal	●●●½	●●●½	●●●	●●●	●●●½	3,5	
CERNOŠSKÝ GHETTO / Spirituál kvintet	●●●●	●●●½	●●●●	●●	●●●	3,3	
CERNÁ ZEM / Spirituál kvintet	●●●	●●●½	●●●●	●½	●●●½	3,1	
TEN MŮJ MĚ HLADÍ LÍP / Helena Vondráčková a Jezinky	●●●	●●●	●●●	●●½	●●●	2,9	
MOTIV / Jan Vodňanský a Petr Skoumal	●●●½	●●●½	●●½	●●	●●½	2,8	
SPINKEJ / Spirituál kvintet	●●●½	●●½	●●●½	●●	●●½	2,8	
STROP / Naďa Urbánková	●●●	●●½	●●●	●●½	●●●	2,8	
SVATBA U DVOU LILÍ / Marie Rottrová	●●½	●●½	●●●½	●●½	●●●	2,8	
TIM / Naďa Urbánková	●●●½	●●	●●●½	●½	●●●½	2,8	
UPIROVA PÍSEŇ / Jeňýk Pacák	●●½	●●	●●●	●●½	●●●	2,8	
VIRGINIE / Spirituál kvintet	●●●	●●●½	●●●½	●●	●●●	2,8	
V KOUTE NESEDEJ / Eva Pilarová a Jezinky	●●●	●●½	●●●½	●●½	●●½	2,8	
ZATRACENEJ ČÁP / Marie Rottrová, Pavel Landovský a Jezinky	●●½	●●●	●●●	●●●	●●½	2,8	
NEJSEM ŽÁDNEJ MNICH / Petr Spálený	●●●½	●●½	●●½	●●½	●●½	2,7	
PÍSEŇ / Karel Černoch	●●●	●●½	●●½	●●	●●●½	2,7	
PLEJBOJ / Helena Vondráčková a Jezinky	●●●	●●½	●●●●	●½	●●½	2,7	
CHODIDLA / Jeňýk Pacák	●●●	●●●	●●½	●●	●●½	2,6	
RANNÍ DĚŠT / Věra Spínarová	●●●	●●●	●●½	●●	●●½	2,6	
CO TĚ NAPADÁ / Jiří Korn a Petr Janda	●●●	●●	●●½	●●½	●●½	2,5	
OBRÁZEK / Miroslav Paleček a Michael Janík	●●●	●●½	●●	●●½	●●½	2,5	
ŘÍKEJTE MI SNĚH / Miroslav Paleček a Michael Janík	●●●	●●●	●●½	●½	●●½	2,5	
TO MĚL MŮJ TÁTA RÁD / Eva Pilarová a Jezinky	●●½	●●	●●●	●●	●●●	2,5	
DETEKTIV / Petr Janda	●●●	●●½	●●	●●	●●½	2,4	
DOBŘE RÁNO / Petr Janda	●●●	●●●	●●	●●	●●	2,4	
TO CHTĚL BYCH JÁ / Petr Spálený	●●●	●●●	●●½	●●	●●½	2,4	
U NÁS DOMÁ / Jiří Korn a Jezinky	●●	●●	●●½	●●½	●●½	2,3	
DÁM VŠE, CO MÁM / Petra Černocká a Ovečky	●●½	●●	●●	●●½	●●	2,2	
MĚSÍC / Jiří Korn a Petr Hejduk	●●½	●●½	●●	●●	●●	2,2	
VŠIM JSEM BYL RÁD / Karel Černoch	●●½	●●	●●½	●½	●●½	2,2	
HOLKA MODROOKÁ / Petra Černocká	●●½	●●	●●½	●½	●●½	2,1	
AŽ ROZKVETOU LÍPY / Jarmila Veselá	●●½	●●	●●½	●½	●●½	2,0	
JÁ TI KDYSI HRÁL / Jiří Korn	●●	●●	●½	●½	●●	2,0	
NARODIL SE KRISTUS PÁN / Jiří Hromádka a Jazzinky	●●	●●	●●½	●½	●●	2,0	
TRINÁCT ŠŤASTNEJCH SVÍCÍ / Jiří Hromádka a Jazzinky	●½	●●½	●●½	●	●●½	2,0	
ALŽBĚTINSKÁ SERENÁDA / Majestic	●●½	●●½	●½	●	●●	1,9	
TAK MI DŮVĚŘUJ / Vladěna Krumlová	●●	●●	●●	●	●●½	1,9	
ODJEDEM SNÍT / Jarmila Veselá a Petr Pospíšil	●½	●½	●½	●	●●	1,5	
PRŮ SE MĚ TO TÝKÁ / Vladěna Krumlová	●½	●½	●½	●	●●	1,5	

Skladby:		LP POP					Průměr
		Jiří Cerný	Alexander Goldscheider	Stanislav Titzl	Jaromír Tůma	Petar Zapletal	
ELLA FITZGERALD, Supraphon 0 13 0907 (též stereo)	●●●½	●●●●	—	●●●●	●●●½	4,2	
JO HO HO / Waldemar Matuška, Supraphon 0 13 1028 (též stereo)	●●●●	●●●½	●●●●	●●●½	●●●½	3,7	
ROSA CANINA / Zdenka Lorencová, Pantón 02 0290 (též stereo)	●●½	●●●	●●●½	●●●●	●●●½	3,5	
DÁMA PŘI TĚLE / Petr Spálený, Supraphon 0 13 1000 (též stereo)	●●½	●●●●	●●●½	●●	●●●	3,4	
PALEČEK & JANÍK, Supraphon 0 13 0822 (též stereo)	●●●●	●●●●	●●●	●●●	●●●½	3,3	
KAREL GOTT — HITY '71, Supraphon 0 13 1099 (též stereo)	●●½	●●●	●●●½	●●●	●●●½	3,1	
MY DVA A ČAS / Yvonna Simonová a Milan Chladil, Supraphon 0 13 1065 (též stereo)	●●½	●●½	●●½	●●●½	●●½	2,7	
PÍSEŇ NA JADRANU, Supraphon 0 13 0886 (též stereo)	●●½	●●½	●●	●●●	●●	2,4	